ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1879

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 8.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

1879

Ἀριθ. 207 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Δ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὀγδοος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐντῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.– Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.–Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. | 16 Δεκεμβρίου 1879

Σφραγὶς τοῦ

ΔΗΜΟΥ ΩΛΙΑΡΙΩΝ

[Ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 1840 ἐν Πέρῳ. Ἔκτοτε συνεχωνεύθη ἐν τῷ δήμῳ Πάρου].

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

Τῇ 31 Δεκεμβρίου 1879 λήγει τὸ τέταρτον ἔτος τῆς Ἑστίας. Ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν Ἑστίαν καὶ κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος, παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσι πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς, πρὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1880, τὸ τίμημα τῆς συνδρομῆς, ὅπως μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΚΙΝΕΖΟΥ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΚΙΝΑι

Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν. Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.

Συνέχεια· ἰδε σελ. 769.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ὅπερ θὰ ἦτο λίαν λυπηρόν, ἂν δὲν ἐπραγματεύετο περὶ ἰδιαιτέρων ἰδίων τοῦ Οὐρανίου Κράτους.

Ὅ,τι καὶ ἂν ἔλεγεν ἡ διενοεῖτο ὁ ἐντιμότατος Κ. Γουλιέλμος Ι. Βίδουλφ, τὸ ταμεῖον τῆς *Ἑκατοντούτιδος* ἠπειλεῖτο σπουδαίως· διότι τὸ σχέδιον τοῦ Κὶν-Φὸ δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων, ὧν, μετὰ προηγουμένην σκέψιν, ἀναβάλλει τις ἀορίστως τὴν ἐκτέλεσιν. Ὁ μαθητὴς τοῦ Βάγγ, κατεστραμμένος ἤδη οἰκονομικῶς, εἶχε σπουδαίως ἀποφασίσει νὰ καταστρέψῃ βίον, ὅστις, καὶ πλούσιος ὅτε ἦτο, λύπας μόνον καὶ ἀνίαν προὐξένει εἰς αὐτόν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Σοὶν ἐγχειρισθεῖσα ἐπιστολή, ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν της, προήρχετο ἐξ Ἁγίου Φραγκίσκου, καὶ ἀνήγγελλε τὴν ἀναστολὴν τῶν πληρωμῶν τῆς Κεντρικῆς Καλιφορνικῆς Τραπέζης. Ἡ περιουσία δὲ τοῦ Κὶν-Φὸ ἀπετελεῖτο καθ' ὁλοκληρίαν σχεδόν, ὡς γνωρίζομεν, ἐκ μετοχῶν τῆς τραπέζης ταύτης, ἥτις τοσοῦτον τέως ἦτο ἀσφαλής. Οὐδεὶς ὅμως ὑπελείπετο δισταγμός, ἡ δὲ εἴδησις, ὅσῳ καὶ ἂν ἐφαίνετο ἀπίθανος, ἦτο ἀληθὴς δυστυχῶς. Αἱ ἐφημερίδες τὴν ἐβεβαίουν, καὶ ὁ Κὶν-Φὸ κατεστρέφετο ἐντελῶς ὑπὸ τῆς κηρυχθείσης ἤδη πτωχεύσεως.

Πλὴν τῶν μετοχῶν ἐκείνων οὐδὲν ἢ σχεδὸν οὐδὲν τῷ ἀπέμενεν. Ἡ ἐν Σάγγ-Χάϊ κατοικία του, ἧς ἡ ἀδύνατος σχεδὸν πώλησις ἀσήμαντον μόλις θ' ἀπέφερε προϊόν· αἱ ὀκτὼ χιλιάδες ταλλήρων, ἃς εἶχε πληρώσει ὡς ἀσφάλιστρα εἰς τὴν Ἑκατοντούτιδα· καὶ μετοχαί τινες τῆς Ἑταιρίας τῶν ἀτμοκινήτων τοῦ Πὲν-Τσὶν, αἵτινες, αὐθημερὸν πωληθεῖσαι, μόλις παρεῖχον εἰς αὐτὸν τὰ μέσα νὰ περάνῃ εὐσχήμως τὸν βίον.

Κάτοικός τις τῆς Δύσεως, Γάλλος ἢ Ἄγγλος, ἤθελεν ἴσως στωϊκώτερον ἀποδεχθῆ τὴν περιπέτειαν αὐτὴν τῆς ζωῆς, καὶ ἤθελε προσπαθήσει ν' ἀναζήσῃ διὰ τῆς ἐργασίας. Κάτοικος ὅμως τοῦ Οὐρανίου Κράτους ἄλλως ἔπρεπε νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ πράξῃ. Ὁ Κὶν-Φό, ὡς ἀληθὴς Κινέζος, καὶ χωρὶς τινος ἐλέγχου τῆς συνειδήσεώς του, ἐξέλεγε τὴν αὐτοχειρίαν ὡς μέσον ἀπαλλαγῆς, μετὰ τῆς τυπικῆς ἐκείνης ἀπαθείας, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν κιτρίνην φυλήν.

Ὁ Κινέζος ἔχει ἀδρανὲς μόνον θάρρος, ἀλλὰ τὸ ἔχει εἰς μέγιστον βαθμόν. Ἡ πρὸς τὸν θάνατον ἀδιαφορία του εἶνε ἀληθῶς μοναδική. Ἀσθενῶν, προσδοκᾷ αὐτὸν ἀπαθῆς· κατάδικος δέ, καὶ ὑπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δημίου ἤδη εὑρισκόμενος, τὸν περιμένει ἄφοβος. Αἱ συχναὶ δημόσιαι ἐκτελέσεις θανατικῶν ποινῶν, ἡ θέα τῶν φοβερῶν βασάνων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν κλίμακα τῶν ποινῶν ἐν τῷ Οὐρανίῳ Κράτει, ἐξωκείωσαν ἐνωρὶς τοὺς Υἱοὺς τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἀλύπου παραιτήσεως τῶν ἐγκοσμίων.

Οὐδὲν ἐπομένως ἄπορον, ὅτι ἐν πάσῃ οἰκογενείᾳ ἡ τοῦ θανάτου ἰδέα εἶνε καθημερινὴ καὶ συνήθης ὁμιλία, καὶ συνδέεται πρὸς πᾶσαν συνήθη πρᾶξιν τοῦ βίου. Ἡ τῶν προγόνων λατρεία ἀνευρίσκεται καὶ παρ' αὐτοῖς ταῖς ἀπορωτάτοις. Εἰς τῶν πλουσίων τοὺς οἴκους ὑπάρχει πανταχοῦ εἴδός τι οἰκιακοῦ βωμοῦ· εἰς πᾶσαν δὲ πτωχὴν καλύβην γωνία τις ἐπιφυλάσσεται εἰς τῶν προγόνων τὰ λείψανα, ὧν ἡ ἑορτὴ τε-

λεῖται τὸν δεύτερον μῆνα. Τούτου δ' ἕνεκα εὑρίσκει τις ἐν τῷ αὐτῷ ἐμπορικῷ καταστήματι κλίνας βρεφῶν, γαμήλια δῶρα καὶ φέρετρα παντοδαπά.

Ἡ ἀγορὰ φερέτρου ἀποτελεῖ διαρκὲς τοῦ Κινέζου μέλημα. Τὰ σκεύη τῆς πατρικῆς οἰκίας θὰ ἦσαν ἐλλιπῆ, ἂν δὲν ὑπῆρχε φέρετρον μεταξὺ αὐτῶν, ὁ δὲ υἱὸς νομίζει καθῆκόν του καὶ τρυφερὸν τῆς στοργῆς του δεῖγμα νὰ προσφέρῃ αὐτὸ εἰς τὸν πατέρα του ζῶντα. Ἡ νεκρικὴ ἐκείνη κλίνη ἀποτίθεται τότε εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον, κοσμεῖται, εὐτρεπίζεται, καὶ διατηρεῖται πολλάκις ἔτη μακρά, ἀφοῦ δεχθῇ τὸ λείψανον εἰς τοὺς κόλπους της. Ἁπλῶς εἰπεῖν τὸ πρὸς τοὺς νεκροὺς σέβας ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς κινεζικῆς θρησκείας, καὶ συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς σύσφιγξιν τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν.

Ὁ Κὶν-Φὸ ἑπομένως ἡσυχότερον παντὸς ἄλλου ἐσκέπτετο τὴν ἰδίᾳ χειρὶ καταστροφὴν τοῦ βίου του. Ἀσφαλίσας τὸ μέλλον τῶν δύο προσφιλῶν εἰς αὐτὸν ὄντων, τί ἄλλο ἠδύνατο ν' ἀναπολήσῃ μετὰ πόθου; Οὐδέν. Οὐδὲ τύψιν συνειδήσεως προὐξένει εἰς αὐτὸν ἡ αὐτοχειρία, διότι τὸ ἐν τῇ Δύσει ὡς ἔγκλημα θεωρούμενον νομίζεται πρᾶξις νομιμωτάτη, οὕτως εἰπεῖν, παρὰ τῷ παραδόξῳ πολιτισμῷ τῶν λαῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας.

Οὕτως ἡ ἀπόφασις τοῦ Κὶν-Φὸ ἦτο ἐσκεμμένη, καὶ οὐδεμία ἐπήρεια, οὐδ' αὐτὴ ἡ τοῦ Βάγγ, ἠδύνατο νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τῆς ἐκτελέσεώς της.

Ἄλλως δὲ ὁ φιλόσοφος ἠγνόει ἐντελῶς τὰ σχέδια τοῦ μαθητοῦ του. Ὁ Σοὺν ἐπίσης οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἐγνώριζε, κ' ἓν μόνον τοῦτο εἶχε παρατηρήσει, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του ὁ Κὶν-Φὸ ἐφαίνετο ἀνεκτικώτερος πρὸς τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἀνοησίας.

Ὁ Κὶν-Φὸ παρήγγειλε τὸ φέρετρον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν Μάου-Τσέν, ὅπου κατασκευάζονται τὰ κάλλιστα, καὶ ἠγόρασεν ἕνα λευκὸν ἀλέκτορα, εἰς ὃν, κατὰ τὰς κινεζικὰς παραδόσεις, ἐνσαρκοῦνται τὰ περιϊπτάμενα πνεύματα, ἅτινα ἤθελον τυχὸν ἁρπάσει στοιχεῖά τινα, ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀποτελούντων τὴν κινεζικὴν ψυχήν. Μετὰ τοῦτο συνέταξε τὸ πρόγραμμα τῆς κηδείας του καὶ ἔγραψε τὴν διαθήκην του, κληροδοτήσας εἰς μὲν τὴν νεαρὰν χήραν τὴν ἐν Σάγγ-Χάϊ οἰκίαν του, εἰς δὲ τὸν Βάγγ εἰκόνα τινὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ταΐ-Πίγγ, ἣν ἀσμένως πάντοτε ἐθεώρει ὁ φιλόσοφος.

Τὴν 20 Ὀκτωβρίου ἔφθασεν ἀπὸ τῆς Μάου-Τσὲν τὸ φέρετρόν του, ἐπιμελῶς συνεσκευασμένον, οὐδεὶς δ' ἐν τῷ οἴκῳ του ἐξεπλάγη ἐπὶ τούτῳ, οὔτε ὁ Σοὺν, οὔτε ὁ Βάγγ, οὔτε τῶν ὑπηρετῶν οἱοσδήποτε. Τὸ νεκρικὸν αὐτὸ ἀριστοτέχνημα ἀπετέθη ἐν τῷ θαλάμῳ τῶν προγόνων, ὅπου, στιλβούμενον, τριβόμενον καὶ καθαριζόμενον, ἤθελε βεβαίως μακρὸν χρόνον ἀναμείνει τὸ τέλος τοῦ μαθητοῦ τοῦ φιλοσόφου Βάγγ . . . ἂν τὰ πράγματα δὲν εἶχον ἄλλως ὁρισθῆ. Ἀλλ' αἱ ἡμέραι τοῦ Κὶν-Φὸ ἦσαν ἠριθμημέναι, καὶ ἤγγιζεν ἡ ὥρα, ἥτις ἔμελλε νὰ κατατάξῃ καὶ αὐτὸν μεταξὺ τῶν προγόνων τῆς οἰκογενείας.

Ἀληθῶς τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἑσπέραν εἶχεν ὁριστικῶς ἀποφασίσει ὁ Κὶν-Φὸ νὰ καταλίπῃ τὸν βίον.

Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἦλθεν ἐπιστολὴ τῆς περιαλγοῦς Λὲ-Οὔ.

Ἡ νεαρὰ χήρα προσέφερεν εἰς τὸν Κὶν-Φὸ τὴν μικρὰν αὐτῆς περιουσίαν. Τὰ πλούτη ἦσαν δι' αὐτὴν ἀσήμαντα, ἔγραφεν· ἠδύνατο νὰ τὰ στερηθῇ. Τὸν ἠγάπα· τί περισσότερον τῇ ἐχρειάζετο; Δὲν ἠδύναντο ἄρά γε νὰ ζήσωσιν εὐτυχεῖς καὶ πτωχότεροι;

Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, ἀποπνέουσα εἰλικρινεστάτην ἀγάπην, δὲν κατώρθωσε νὰ μετατρέψῃ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Κὶν-Φό.

— Ὁ θάνατός μου μόνος δύναται νὰ τὴν πλουτίσῃ! διελογίσθη.

Ἔμενεν ἤδη νὰ ὁρισθῇ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐσχάτης του πράξεως. Ὁ δὲ Κὶν-Φὸ ἠσθάνετο εὐχαρίστησιν κανονίζων τὰ κατ' αὐτήν, κ' ἐλπίζων ὅτι ἡ ὑστάτη του ὥρα, ὅσον βραχεῖα καὶ ἂν ἦτο, θὰ προὐξένει τοὐλάχιστον εἰς αὐτὸν στιγμιαῖον τῆς καρδίας παλμόν.

Ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ γιάμεν ἠγείροντο τέσσαρες ὡραῖαι σκιάδες, κεκοσμημέναι δι' ὅλης τῆς φαντασίας τῆς κινεζικῆς τέχνης. Ὠνομάζοντο δέ, ἡ μὲν «Σκιὰς τῆς Εὐτυχίας», ὅπου ὁ Κὶν-Φὸ οὐδέποτε εἰσήρχετο· ἡ δὲ «Σκιὰς τοῦ Πλούτου», ἣν ἐθεώρει μετὰ μεγίστης περιφρονήσεως· ἡ τρίτη «Σκιὰς τῆς Ἡδονῆς», ἧς αἱ θύραι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἦσαν δι' αὐτὸν κλεισταί· καὶ ἡ τετάρτη «Σκιὰς τῆς Μακροβιότητος», ἣν ἀπόφασιν εἶχε νὰ κρημνίσῃ.

Τὴν τελευταίαν ταύτην ἐξέλεξεν ἀνεπιγνώστως, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἀπεφάσισε νὰ κλεισθῇ τὴν ἑπομένην νύκτα. Ἐκεῖ θὰ τὸν ἀνεύρισκον τὴν ἐπιοῦσαν, εὐδαίμονα ἤδη ἐν τῷ θανάτῳ.

Πῶς ὅμως ν' ἀποθάνῃ; Νὰ σχίσῃ τὴν κοιλίαν του ὡς Ἰάπων, νὰ ἀπαγχονισθῇ διὰ τῆς μεταξίνης του ζώνης, ὡς μανδαρῖνος, ἢ ν' ἀνοίξῃ τὰς φλέβας του ἐντὸς εὐώδους λουτροῦ, ὡς ἐπικούρειός τις τῆς ἀρχαίας Ῥώμης; Ὄχι. Οἱ τρόποι οὗτοι τῷ ἐφαίνοντό πως κτηνώδεις, καὶ δυσάρεστοι ἄλλως διά τε τοὺς φίλους καὶ τοὺς ὑπηρέτας του. Δύο τρεῖς κόκκοι ὀπίου μᾶλλον, ἀνάμικτοι μετ' ὀξέος ὑδληπτηρίου, τῷ ἐφαίνοντο ἀρκοῦντες ἵνα διαβιβάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, χωρὶς κἂν αὐτὸς νὰ τὸ αἰσθανθῇ, μεταβαίνων ὡσεὶ ἐν ὀνείρῳ ἀπὸ τοῦ προσκαίρου ὕπνου εἰς τὸν αἰώνιον.

Ὁ ἥλιος ἤρχιζεν ἤδη κλίνων πρὸς τὸν ὁρίζοντα, καὶ ὀλίγαι μόνον ὧραι ζωῆς ὑπελείποντο εἰς τὸν Κὶν-Φό. Ἠθέλησε τότε νὰ ἴδῃ ἐν ἐσχάτῳ περιπάτῳ τὴν πεδιάδα τοῦ Σάγγ-Χάϊ καὶ τὰς ὄχθας τοῦ Χουάγγ-Πού, ὅπου τοσάκις εἶχε περιπλανήσει τὴν πλήξίν του. Μόνος δέ, χωρὶς κἂν νὰ ἴδῃ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν Βάγγ, κατέλιπε τὸ γιάμεν, ἵνα ἐπανέλθῃ καὶ μὴ ἐξέλθῃ πλέον.

Ἡ ἀγγλικὴ χώρα, ἡ μικρὰ ἐπὶ τοῦ ποταμίου γέφυρα καὶ ἡ ἀγγλικὴ παραχώρησις παρῆλθον ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τ' ἀπαθῆ βήματά του, ἅτινα οὐδ' ἠσθάνετο κἂν τὴν ἀνάγκην νὰ ταχύνῃ κατὰ τὴν ὑστάτην ἐκείνην στιγμήν. Διὰ τῆς προκυμαίας τοῦ κινεζικοῦ λιμένος περιέκαμψε τὰ τείχη τοῦ Σάγγ-Χάϊ μέχρι τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ἧς ὁ θόλος δεσπόζει τοῦ μεσημβρινοῦ προαστείου, καὶ τραπεὶς δεξιᾷ ἀνῆλθεν ἡσύχως τὴν ὁδόν, ἥτις φέρει πρὸς τὴν παγόδαν τοῦ Λουάγγ-Χάο.

Ἐνώπιον αὐτοῦ ἀνεπτύσσετο ἡ εὐρεῖα πεδιάς, ἐκτεινομένη μέχρι τῶν σκιερῶν λόφων, οἵτινες περιορίζουσι τὴν κοιλάδα τοῦ Μὶν καὶ τὰς ἑλώδεις ἐκείνας ἐκτάσεις, ἃς ἡ γεωργία μετέβαλεν εἰς ὀρυζῶνας. Ποὺ καὶ που διέκοπτε τὸ πεδίον σύμπλεγμά τι διωρύγων, πληρουμένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ἡ διέσχιζον αὐτὸ ἐλεεινά τινα χωρία, ὧν αἱ καλάμιναι καλύβαι ἦσαν ἐστρωμέναι διὰ κιτρινωποῦ πηλοῦ, καὶ σπάνιοί τινες ἀγροί, ὑψωμένοι τεχνικῶς, ὅπως μένωσιν ἀσφαλεῖς κατὰ τῆς πλημμύρας. Διὰ τῶν στενῶν δὲ ἀτραπῶν ἐτρέποντο εἰς ταχεῖαν φυγὴν ἢ εἰς περίφοβον πτῆσιν κύνες πολυάριθμοι καὶ λευκὰ ἐρίφια, χῆνες καὶ νῆσσαι, ὁσάκις αἰφνίδιος διαβάτης ἐτάρασσε τὰς διασκεδάσεις των.

Ἡ πεδιὰς ἐν τούτοις ἐκείνη, ἡ τοσοῦτον λαμπρῶς καλλιεργημένη, ἧς ἡ θέα οὐδαμῶς ἐξέπλητττε τοὺς ἐγχωρίους, ἤθελε βεβαίως προκαλέσει τὴν προσοχὴν καὶ κινήσει πιθανῶς τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ ξένου. Ἑκατοντάδες φερέτρων ἐφαίνοντο κύκλῳ. Ἐκτὸς τῶν νεοσκευῶν λόφων, οἵτινες ἐκάλυπτον προσφάτων νεκρῶν τὰ λείψανα, σειραὶ ὁλόκληροι ἐπιμήκων κιβωτίων καὶ πυραμίδες φερέτρων ἐκάλυπτον τὴν γῆν, δίκην σωρῶν οἰκοδομησίμου ξυλείας. Ἡ περὶξ τῶν πόλεων κινεζικὴ πεδιὰς εἶνε συνήθως εὐρὺ κοιμητήριον, καὶ οἱ νεκροὶ πληροῦσι τὴν χώραν ὡς οἱ ζῶντες. Λέγεται δέ, ὅτι ἡ ταφὴ τῶν φερέτρων ἐκείνων εἶνε ἀπηγορευμένη, ἐνόσῳ ἡ αὐτὴ δυναστεία κατέχει τὸν θρόνον τῶν Υἱῶν τοῦ Οὐρανοῦ· ἀλλ' αἱ δυναστεῖαι αὗαι διαρκοῦσιν αἰῶνας ὅλους! Ὅπως δήποτε ὅμως, εἴτε ἀληθὴς εἴτε ψευδὴς εἶνε ἡ ἀπαγόρευσις, τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὰ πτώματα, κατακείμενα ἐντὸς τῶν φερέτρων των, καινουργῶν ἢ κατεσκληκότων, πλουσίων ἢ πενιχρῶν, ἀναμένουσιν ἔτη ὁλόκληρα τῆς ταφῆς τὴν ἡμέραν.

Ὁ Κὶν-Φὸ οὐδαμῶς ἠπόρει βεβαίως πρὸς τὸ θέαμα· ἄλλως δὲ προέβαινεν ἀλλόφρων καὶ οὐδὲν περὶ αὐτὸν βλέπων. Δύο ξένοι, εὐρωπαΐστι ἐνδεδυμένοι, καὶ παρακολουθοῦντες αὐτὸν ἀφ' ἧς ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του, οὐδόλως ἐφείλκυσαν τὴν προσοχήν του. Οὐδὲ κἂν τοὺς εἶδεν, ἐνῷ τοὐναντίον ἐκεῖνοι ἐφαίνοντο προσπαθοῦντες νὰ μὴ τὸν χάσωσιν ἐπὶ στιγμήν. Παρακολουθοῦντες αὐτὸν ἀπό τινος ἀποστάσεως, ἐβάδιζον ὅτ' ἐκεῖνος ἐβάδιζε καὶ ἵσταντο ὅτε ἀνέκοπτε τὸ βῆμά του. Ἐνίοτε ἀντήλλασσον πρὸς ἀλλήλους βλέμματά τινα καὶ λόγους ὀλίγους, πρόδηλον δὲ ἦτο ὅτι τὸν κατεσκόπευον. Ἦσαν μέσου ἀναστήματος, τριακοντούτεις μόλις, εὐσταλεῖς καὶ ὅμοιοι πρὸς ἀλλήλους, ὡμοίαζον δὲ πρὸς κύνας θηρευτικούς, ὀξὺ ἔχοντας τὸ βλέμμα καὶ ταχεῖς τοὺς πόδας.

Ὁ Κὶν-Φό, περιπατήσας μίαν σχεδὸν λεῦγαν διὰ τῆς πεδιάδος, ἀνέκαμψεν ἐπιστρέφων πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Χουάγγ-Πίν.

Οἱ δύο ἰχνευταὶ τὸν ἐμιμήθησαν.

Ἐπιστρέφων ὁ Κὶν-Φὸ συνήντησεν ἐπαίτας τινὰς ἐλεεινοὺς τὴν θέαν καὶ τοῖς ἔδωκεν ἐλεημοσύνην. Περαιτέρω ἀπήντησε χριστιανάς τινας Κινέζας, ἃς αἱ γαλλίδες ἀδελφαὶ τοῦ Ἐλέους ἐμόρφωσαν συναδέλφους των ἐν ἀφοσιώσει, φερούσας ἐντὸς καλάθων ἔκθετα βρέφη, συνηγμένα ἀπὸ τῶν τριόδων! Ὁ Κὶν-Φὸ ἐκένωσε τὸ βαλάντιόν του ἐντὸς τῶν χειρῶν τῶν ἐλεημόνων ἐκείνων γυναικῶν, οἱ δὲ δύο ξένοι ἐξεπλάγησαν πρὸς τοιαύτην πρᾶξιν κατοίκου τοῦ Οὐρανίου Κράτους.

Ἦλθε τέλος ἡ ἑσπέρα καὶ ὁ Κὶν-Φό, ἐπιστρέψας εἰς τὰ τείχη τοῦ Σάγγ-Χάϊ, ἐτράπη τὴν ὁδὸν τῆς προκυμαίας.

Ὁ κινητός της πληθυσμὸς δὲν ἐκοιμᾶτο ἔτι, φωναὶ δὲ καὶ ᾄσματα ἀντήχουν πανταχόθεν.

Ὁ Κὶν-Φὸ ἔτεινε τὸ οὖς, ἐπιθυμῶν ν' ἀκούσῃ τοὺς τελευταίους λόγους, οἵτινες ἤθελον πλήξει τὰ ὦτά του πρὸ τῆς τελευτῆς του.

Νέα τις *ταγκαδέρη*, διευθύνουσα τὴν λέμβον της διὰ τῶν ἀμαυρῶν ὑδάτων τοῦ Χουάγγ-Πού, ἔψαλλε ταῦτα·[1]

Ἰδέτε! Εἶν' ἡ λέμβος μου ζωγραφιστὴ
καὶ μ' ἄνθη στολισμένη.
Μὴν ἐρωτᾶτε, διατί'
ἡ τρέμουσα καρδία μου τὸν περιμένει.
Αὔριον φθάνει! Ἂς τὸν φέρῃ ἀσφαλῆ
τοῦ οὐρανοῦ τὸ νεῦμα!
Εἶν' ἡ ὁδὸς αὐτοῦ πολλή·
ἂς τὴν βραχύνῃ οὔριον ἄνεμον πνεῦμα!

— Αὔριον φθάνει! κ' ἐγώ, τί θὰ ἦμαι αὔριον, διελογίσθη ὁ Κὶν-Φό, σείων τὴν κεφαλήν.

Ἡ νέα *ταγκαδέρη* ἐξηκολούθησε ψάλλουσα:

Μακράν, μοῦ εἶπον, ἔφυγε· πολὺ μακρὰν
τὸ βῆμά του ἐτράπη·
καὶ τὴν καρδίαν μου νεκρὰν

1. Ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ σημειωθῇ, ὅτι οἱ στίχοι οὗτοι δὲν εἶνε μετάφρασις, οὐδ' ἐλευθέρα κἂν παράφρασις τοῦ πρωτοτύπου, ἀλλὰ μίμησις αὐτοῦ, ἡ μόνη, τὸ ἐφ' ἡμῖν, δυνατὴ εἰς ἀπόδοσιν τῆς μελαγχολικῆς χάριτος τῶν ἐν τῷ κειμένῳ στροφῶν. Σ. τ. Μ.

φεύγουσ' ἀφῆκε τοῦ φυγόντος ἡ ἀγάπη.
Ὅταν ἀκούω τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν,
τρέμω τὴν καταιγίδα.
Ἀλλ'ἂν τὸν φέρ'ἡ καταιγίς;
Ἂς πνέῃ' δὲν φοβοῦμαι! τρέμω... ἀπ' ἐλπίδα!

Ὁ Κὶν-Φὸ ἤκουε σιγῶν, ἡ δὲ *ταγκαδέρη* ἐτελείωσε το ᾆσμά της διὰ τῆς ἑπομένης ςροφῆς:

Μακράν μου τρέχεις. Τί ζητεῖς; Πλούτη, χρυσόν
ζητεῖς μακράν μου πλάνης!
Πλοῦτόν μου ἔχω περισσόν
ἐγὼ σὲ μόνον. Ἂν μακράν μου ἀποθάνῃς!
Ἐπάνελθε, ἀρκεῖ! Σελήνας τόρα τρεῖς
μοῦ λείπεις καὶ σοῦ λείπω.
Ἐγὼ μετρῶ, σὺ δὲν μετρεῖς;
Καὶ μ'ἀγαπᾷς καὶ σ'ἀγαπῶ. . .—θὰ σοῦ τὸ εἰπω!

— Ἴσως ἔχει δίκαιον, ἐψιθύρισεν ὁ Κὶν φό, ἴσως ὁ πλοῦτος μόνον δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν! Ἀλλὰ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ δοκιμάσῃ τις.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ὁ Κὶν-Φὸ εἰσήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ δύο ξένοι, οἵτινες εἶχον παρακολουθήσει αὐτόν, ἠναγκάσθησαν νὰ σταματήσωσιν.

Ὁ Κὶν-Φὸ κατηυθύνθη ἠρέμα πρὸς τὴν σκιάδα τῆς Μακροβιότητος, ἤνοιξε τὴν θύραν της, τὴν ἐπανέκλεισε, κ' εὑρέθη μόνος ἐντὸς μικρᾶς αἰθούσης, ἱλαρῶς φωτιζομένης ὑπὸ λαμπτῆρος ἀμαυρὰς ἔχοντος τὰς δέλους.

Ἐπὶ τραπεζίου κατεσκευασμένου ἐξ ἑνὸς μόνου τεμαχίου νεφρίτου λίθου, εὑρίσκετο μικρὰ κυτίς, περιέχουσα κόκκους τινὰς ὀπίου, ἀναμεμιγμένου μετὰ θανασίμου δηλητηρίου—πρόχειρον ἐν πάσῃ περιπτώσει καταφύγιον εἰς τὸν ἀνιώμενον πλούσιον.

Ὁ Κὶν-Φὸ ἔλαβε δύο τῶν κόκκων ἐκείνων, εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς μικρὰν καπνοσύριγγα ἐξ ἐρυθρᾶς ἀργίλλου, ὁποίας συνήθως μεταχειρίζονται οἱ ὀπιοπόται, καὶ ἡτοιμάσθη νὰ τὴν ἀνάψῃ.

— Καὶ πῶς λοιπόν! εἶπεν, οὐδεμίαν κἂν συγκίνησιν θὰ αἰσθανθῶ, καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ κοιμηθῶ διὰ νὰ μὴν ἐξυπνήσω πλέον!

Διστάσας δ' ἐπὶ στιγμήν,

— Ὄχι! ἀνέκραξε, ῥίπτων τὴν καπνοσύριγγα, ἥτις ἐθραύσθη χαμαί. Τὴν θέλω τὴν ἐσχάτην αὐτὴν συγκίνησιν, ἔστω καὶ συγκίνησις τῆς προσδοκίας· τὴν θέλω . . . καὶ θὰ τὴν ἔχω.

Ἐξελθὼν δὲ τῆς σκιάδος ὁ Κὶν-Φό, ἐβάδισε, ταχύτερον ἢ συνήθως, πρὸς τὸ δωμάτιον τοῦ Βάγγ.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΟΡΟΘΕΤΗΣΕΩΣ

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς Κράτους τινὸς στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἑξῆς *θεμελιωδῶν βάσεων* ἃς συντόμως ἐκθέτομεν.

Πρώτη βάσις. Ἀρχαῖα μεθόρια πολιτικά, ἱστορικά, οἰκονομικὰ καὶ ἐθνολογικὰ ἢ ἐθνοκρατικά, ὑπάρξαντα, νῦν διαμορφωθέντα, ἢ δυνάμενα νὰ διαμορφωθῶσι.

Δευτέρα βάσις. Γεωμετρικὰ σχήματα ἢ *γραμμαὶ κατὰ συνθήκην* (lignes conventionelles).

Τρίτη βάσις. Φυσικαὶ γραμμαὶ, κορυφογραμμαὶ (lignes de portage des eaux) καὶ μισγάγκειαι (thalwegs).

Ἡ πρώτη ἐξόχως κοινωνική, συνδέει τὸ παρελθὸν μὲ τὸ μέλλον, ἁρμόζει εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν ἔθνους τινός, εἶναι συνέπεια τῶν μεγάλων ἀρχῶν τοῦ νῦν αἰῶνος, ἃς αἱ τελευταῖαι δεκαετηρίδες διὰ περιφανῶν γεγονότων ἐκύρωσαν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ μακρὰς εἰδικὰς καὶ ἐπιμόνους σπουδάς, ἐγείρει κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἀμφισβητήσεις σπουδαίας, ἃς προκαλεῖ ἡ παντοειδῶν συμφερόντων σύγκρουσις, ἥτις θίγει καὶ ἄλλων κρατῶν τὰ συμφέροντα.

Ἡ δευτέρα δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὰς στρατιωτικὰς, πολιτειακὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀπαιτήσεις, τυγχάνει δύσκολος εἰς τὰς ἐφαρμογάς αὐτῆς, ἐνίοτε δ' εἶναι *ἀδύνατος*.

Ἡ τρίτη εἶναι ἡ μόνη κατὰ γενικὴν ἀρχὴν ἐφαρμόσιμος. *Φυσικαὶ καὶ ἀρχικαὶ* γραμμαὶ (lignes naturelles et principales) εἰσὶν αἱ ἀκρώρειαι καὶ αἱ μισγάγκειαι. Ἐρευνήσωμεν ἀμφοτέρας.

Αἱ ἀκρώρειαι εἰσὶ πάντοτε αἱ ἁρμοδιώτεραι· ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἔποψιν, εὐχερῶς δύνανται ν'ἀνευρεθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, παρέχουσιν ὁροθετικὴν γραμμὴν καταφανῆ καὶ ἀμετάβλητον· ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν ἔποψιν δὲν παραβλάπτουσι τὰ συμφέροντα τῶν κατοίκων, διότι αἱ πόλεις κείμεναι παρὰ τὰ ῥεῖθρα τῶν ποταμῶν, τῶν ποταμιδίων καὶ τῶν χειμάῤῥων δὲν ἀποχωρίζονται ἐκ τῶν πλησιοχώρων χωρίων, οὐδὲ ταῦτα ἐκ τῶν ἀροσίμων γαιῶν αὐτῶν· διὰ τούτων ἀποφεύγει τις τὰς ἀναφυομένας σοβαρὰς ἔριδας ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν ὑδάτων. Ὑπὸ καθολικωτέραν δ' ἔποψιν, ἐπειδὴ ἡ ὑπέρβασις καὶ διάβασις αὐτῶν παρέχει φυσικῶς δυσχερείας, χωρίζει τοὺς οἰκοῦντας τὰς ἀντιθέτους κλιτύας τοῦ ὄρους, ὁ χωρισμὸς δ' οὗτος εἶναι κατὰ τοσοῦτον ἀξιοσημείωτος, ἐφ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς τῶν οἰκούντων εἶναι μικρότερος.

Ἡ πεῖρα δι'ἀνυπολογίστων καταστροφῶν εἰς διαφόρους χώρας ἀπέδειξεν, ὅτι οὐδὲ τὰ φράγματα (barrages) οὐδὲ τὰ προχώματα (digues) εἰσὶν ἐπαρκῆ ἀμυντικὰ μέσα πρὸς πρόληψιν τῶν πλημμυρῶν. Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὰ δημόσια ἔργα διαφοροτρόπως ἀπεπειράθησαν νὰ περιςείλωσι τὰς ἐκ τούτων βλάβας, ὁμοφώνως δ'οἱ ἁρμόδιοι καὶ διὰ σπουδαίων νομοθετημάτων κατέληξαν εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ μόνου ἐπαρκοῦς καὶ πρακτικοῦ μέσου, ἤτοι εἰς τὴν *ἀπύσβεσιν* τοῦ χειμάῤῥου, κατὰ τὴν τεχνικὴν ἔκφρασιν, ἣν κατορθοῦσιν ἀπαγορεύοντες τὸ δικαίωμα τοῦ νέμεσθαι (διὰ ποιμνίων) τὴν λεκάνην τῆς ἀποῤῥοῆς (bassin de reception) καὶ ἀναδασοῦντες ταύτην διὰ φυτειῶν.

Ὅθεν αἱ ἀκρώρειαι εἰσὶ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τῆς δασονομίας πρόσφοροι πρὸς τὰ ζωτικὰ τῶν κατοίκων συμφέροντα.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἔποψιν δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ γραμμὴ τῆς ἀκρωρείας δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι διὰ νὰ ἐπιτηρηθῇ δεόντως (la ligne d'observation) ἀπαιτεῖ μεγάλας στρατιωτικὰς δυνάμεις, ἐκτὸς ἐκείνων ὧν χρείαν ἔχουσι διὰ τὴν *τακτικὴν ἄμυναν* (défense tactique) καὶ τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰς ἐφεδρείας, ἤτοι διὰ τὴν *στρατηγικὴν ἄμυναν* (défense stratégique)· ὅτι δὲν πρέπει νὰ παρέχῃ πολλὰς διαβάσεις διὰ τῶν αὐχένων (cols, δερβενίων) καθέτους ἐπὶ τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς. Πρέπει δὲ νὰ παρέχῃ εὔκολον καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, διότι διὰ τούτων τῶν συγκοινωνιῶν δύναταί τις νὰ φυλάττῃ τὴν χώραν κατέχων οὐχὶ ἅπαντα τὰ σημεῖα, ἀλλ'ἐκεῖνα μόνα πρὸς ἃ αἱ διάφοροι τῆς συγκοινωνίας ὁδοὶ συγκλίνουσι.

Μισγάγκειαι. Ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τῶν νεωτάτων οὐδέποτ' αὗται ἐχρησίμευσαν ὡς ὅρια Ἐπικρατειῶν. Οὕτω π.χ. ἡ Ἤλις, ἡ Μεσσηνία, ἡ Λακωνία, ἡ Ἀρκαδία, ἡ Ἀχαΐα, ἡ Ἀργολὶς, ἡ Κορινθία, ἡ Ἀττική, ἡ Βοιωτία, ἡ Φωκὶς, ἡ Λοκρὶς περιωρίζοντο ὑπὸ θέσεων, ἐν αἷς οὐδεμία ἀπαντᾶται μισγάγκεια.

Ἡ Θεσσαλία οὐδέποτ' ἐθεωρήθη ὡς ἀπολήγουσα εἰς τὸν Πηνειὸν ὡς εἰς ὅριον.

Ἡ Ἤπειρος, διαθεωμένη ὑπὸ πολυαρίθμων ποταμῶν, οὐδένα τούτων εἶχεν ὡς ὅριον.

Τὴν Μακεδονίαν οὐδεὶς ὡρίσεν ὡς χώραν ἀποτερματιζομένην εἰς τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Στρυμόνα, τὴν Νέστον ἢ τὸν Ἀξιόν.

Τὴν Ἰουδαίαν περιώριζεν ὁ Λίβανος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος.

Αἱ ἐν τῇ Γαλατίᾳ κτήσεις τῆς Ῥώμης ὑπερβᾶσαι τὸν Ῥοδανὸν ἐκέκτηντο ὡς φυσικὸν ὅριον τὰ ὄρη Cevennes.

Ἡ τοῦ μεγάλου Καρόλου εὐρεῖα αὐτοκρατορία οὐδέποτ' ἔσχεν ὡς ὅρια μήτε τὸν Ἄλβιν (Elbe), μήτε τὸν Δούναβιν, μήτε τὸν Theiss, μήτε τὸν Raab.

Ἡ Ἱσπανία ὡς ἓν Κράτος καὶ τὰ διάφορα Κράτη, ἅτινα ἀπετέλουν αὐτὴν, οὐδέποτ' εἶχον ὅρια τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς μισγαγκείας. Οὕτω λ.χ. οὔτε ὁ Ebre, οὔτε ὁ Guadalquivir, οὔτε ἡ Guadiana, οὔτε ὁ Duro, οὔτε ὁ Minho, οὔτε ὁ Xucar, οὔτε ἡ Segura ἐγίνοντο ποτὲ ὅρια τῶν βασιλείων τῆς Ἱσπανίας.

Ὁ Ναπολέων καίτοι βλέπων ἐξηντλημένας ὁπωσοῦν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ τὸ 1813, συμπεπυκνωμένους δὲ τοὺς ἀντιπάλους, ἀπέκρουσε τὸ ποτάμιον ὅριον, ὅπερ οἱ σύμμαχοι προὔτειναν τότε αὐτῷ κατὰ τὸ περιβόητον ἀλλ' ἀνωφελὲς Συνέδριον τῆς Πράγας.

Τὴν μεγάλην Σινικὴν αὐτοκρατορίαν οὐδέποτ' ὥρισεν ὁ ποταμὸς Ἀμοὺρ· γνωστὸν δ'ὅτι οἱ Σῖναι ἔκτισαν τὰ περίπυστα Σινικὰ τείχη, ὅπως προσκτήσωνται σὺν τοῖς φυσικοῖς ὀρεινοῖς συνόροις καὶ τεχνικὰ ἐμπόδια.

Ἐν ταῖς Ἰνδίαις οὐδέποτ' ὁ Γάγγης ἐχρησίμευσεν ὡς ὅριον. Ἐν Ἰταλίᾳ ὡσαύτως, ὅτε ἦτο αὕτη διῃρημένη εἰς διαφόρους Πολιτείας καὶ διάφορα Κράτη, οὐδέποτ' οὐδεὶς ποταμὸς ὥριζέ τινα ἐξ αὐτῶν, ἁπασῶν ἄλλα φυσικώτερα καὶ ὀχυρώτερα ὅρια κεκτημένων.

Καὶ ἡ παροῦσα δ' ἐν γένει κατάστασις τῆς Εὐρώπης εἶναι τοιαύτη (πλὴν ἐξαιρετικῶς τοῦ κάτω Δουνάβεως), ὥστε τὰ πλεῖστα τῶν Κρατῶν αὐτῆς περιορίζονται ὑπὸ ὅλως ἀλλοίων ὁρίων παρὰ τὰ τῶν μισγαγκειῶν.

ΠΑΝΟΥ Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ.

Η ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ Ο ΖΟΛΑ

Ἐπιστολὴ πρὸς ἐπαρχιώτην.

ΤΩι ΚΥΡΙΩι Χ**, εἰς Σύρον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26 Νοεμβρίου 1879.

Ἀγαπητέ μου φίλε,

Πλήττεις, λέγεις, φοβερὰ εἰς τὴν μοναξίαν σου, καὶ θέλεις διασκέδασιν. Χασμᾶσαι ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας· ἐβαρύνθης ν' ἀναγινώσκῃς τὰ τιμολόγια τῶν ἀνταποκριτῶν σου καὶ τὰ δελτία τῶν εὐρωπαϊκῶν χρηματιστηρίων, ἀπέκαμες σπουδάζων τὰ πρωτόκολλα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων περὶ τοῦ ὁροθετικοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος καὶ ἀναμένων τὴν λύσιν του, ἵνα εὐφρανθῇ τέλος ἡ διψῶσα πατριωτική σου καρδία, καὶ θέλεις νὰ πληρώσῃς κἄπως τὰς παραδόξως κενὰς ὥρας τῆς πολυασχόλου αὐτῆς σχολῆς σου, καὶ ζητεῖς νὰ σοῦ στείλω ἐξ Ἀθηνῶν εὐάρεστόν τι ἀνάγνωσμα, ἐλαφράν τινα ψυχαγωγίαν τῆς θυμοβαροῦς σου ἀνίας. Δὲν ἀρκεῖσαι δὲ μόνον εἰς τὴν περιπαθῆ καὶ συγκινητικὴν ἀπεικόνισιν τοῦ νοσήματός σου, ἀλλὰ καὶ ὁρίζεις μόνος σου τὸ ἰατρικόν. Τύπος ἱκανῶς περίεργος ἐμπειρικοῦ ἰατροῦ, δοκιμάζοντος τὰ ἰατρικά του ὄχι μόνον εἰς ξένους, in anima vili οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του, ὑποδεικνύεις σὺ αὐτὸς τὰ μέσα τῆς θεραπείας. Διστάζεις, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι ὁ δισταγμός σου εἶνε φαινόμενος μόνον καὶ καθ' ὑπόκρισιν. Ἤκουσες, μοῦ γράφεις, ἄπειρα περὶ τοῦ περιωνύμου Zola καὶ τῶν ἔργων του, ἅτινα καθ' ἑκάστην ἀνὰ μυριάδας ἁρπάζουσιν οἱ παρισινοί, νωπὰ ἔτι καὶ μυρίζοντα τυπογραφικὴν μελάνην, ἀπὸ τῶν βιβλιοπωλείων τὰς θυρίδας. Ἀνέγνωσες τόσα καὶ τόσα περὶ τῆς φοβερᾶς αὐτῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, τῆς école naturaliste, — ἤτις, — σημείωσαι καὶ τοῦτο, τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν γνωρίζεις, διότι εἶνε νέον πρόσφατον, τὸ ὁποῖον αὐτὴν μόλις τὴν ἑβδομάδα

μᾶς ἔφθασεν ἐκ Παρισίων, — δὲν ὀνομάζεται πλέον οὕτω, ἀλλὰ λέγεται n a n a turaliste, μετὰ τὴν τεραστίαν ἐπιτυχίαν τῆς Nana· ὥστε κατέλαβε καὶ σὲ ἡ σατανικὴ ὄρεξις νὰ δοκιμάσῃς τὸν καρπὸν τῆς γνώσεως, νὰ αἰσθανθῇς εἰς τοὺς ὀδόντας σου τὴν εὐάρεστον ἐκείνην αἰμωδίασιν τοῦ ὀξυνοῦ μήλου τῆς Εὔας, καὶ θέτων αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸν περίεργον δάκτυλόν σου ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἥλων, νὰ μυηθῇς ἰδίαις αἰσθήσεσι τὰ παράδοξα αὐτὰ Ἐλευσίνια, ἅτινα πολὺ φοβεῖσαι, λέγεις, ὅτι μέλλουσι νὰ μεταβάλωσιν ἐντὸς ὀλίγου τὴν φιλολογικὴν ὄψιν τοῦ αἰῶνος, καὶ νὰ παρατρέψωσιν ἐπὶ νέαν κοίτην τὸ ῥεῦμα τῆς συγχρόνου διανοητικῆς παραγωγῆς. Ἐπεύθυμεις λοιπὸν — κ'ἐδῶ ἀρχίζουσιν οἱ ἀστεῖοι σου καὶ προσπεποιημένοι δισταγμοί, ν' ἀναγνώσῃς καὶ σὺ κανὲν ἔργον τοῦ Zola, τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ αἰρεσιάρχου, ὃν συγκατανεύουσιν οἱ θαυμασταὶ καὶ ὀπαδοί του νὰ ὀνομάσωσι μαθητὴν τοῦ Balzac, μόνον καὶ μόνον ἵνα κηρύξωσιν αὐτὸν ἀνώτερον τοῦ διδασκάλου. Ἤθελες ν'ἀναγνώσῃς κανένα τόμον τῆς σειρᾶς τῶν Rougon-Macquart,... τὸ Assommoir παραδείγματος χάριν—δὲν μοῦ σημειώνεις ὅμως, ἂν γαλλιστὶ ἢ ἑλληνιστί,διότι δὲν γνωρίζεις ἴσως, ὅτι ἡμεῖς ἐδῶ τὸ μεταφράζομεν καὶ τὸ μεταφράζομεν μάλιστα καὶ αὐτοκτονεῖον.Θὰ ἦσο δ'εὐτυχὴς—δὲν τὸ λέγεις ἀπὸ ἐντροπήν σου, ἀλλὰ σὲ μαντεύω, ἀρσενικὴ Εὔα !— ἂν κατώρθωνα νὰ σοῦ στείλω τοὺς ἐκδεδομένους ἀριθμοὺς τοῦ Voltaire, διὰ νὰ λιχνεύσῃς, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Λουκιανός, περὶ τὰ σκανδαλώδη θέλγητρα τῆς Nana, ἅτινα ἀποκαλύπτονται ἀπὸ δύο ἤδη ἑβδομάδων καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας τῶν Ἀθηνῶν; χάρις εἰς τὴν ἐπαινετὴν ἑτοιμότητα τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας. Μ' ἀφίνεις ὅμως οὐχ ἧττον ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξω ὅ,τι μ' ἀρέσκῃ καὶ νὰ σοῦ στείλω ὅ,τι θέλω· ἐπιθυμεῖς δὲ πρὸ πάντων νὰ σοῦ εἴπω τὴν γνώμην μου περὶ τῶν προϊόντων ἐκείνων τῆς φυσιολογικῆς, ἢ φωτογραφικῆς κάλλιον σχολῆς, ὡς τὴν ὠνόμασεν εὐφυὴς Ἕλλην δημοσιογράφος, καὶ, πρὶν εἰσέλθῃς εἰς Μινωταύρου τὸ σπήλαιον, ζητεῖς, ὡς γνήσιος τοῦ Θησέως ἀπόγονος, τῆς Ἀριάδνης τὸν μίτον.

Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μόυ, διὰ τὴν καλὴν σου ὑπόληψιν, ἀλλὰ δὲν σ' εὐχαριστῶ καὶ διὰ τὴν ἐντολήν σου. Μὴ ἀπορήσῃς δὲ διὰ τὴν ἀντίφασιν αὐτήν, διότι πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι, ἂν ἐκτελέσω τὴν ἐντολήν σου, θὰ μεταβάλω ἴσως ἢ θὰ κλονίσω τὴν ὑπόληψιν ἐκείνην. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ἂν ἐκτελέσω τὴν ἐντολήν σου, θὰ τὴν ἐκτελέσω κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον. Θὰ σοῦ στείλω γνώμην καὶ κρίσιν — ἄφθονον καὶ πρόχειρον ἐν Ἀθήναις τὸ ἐμπόρευμα, — ὄχι ὅμως καὶ βιβλία. Ἂν δὲ μὲ ἀναγνώσῃς, καὶ ἐλπίζω νὰ μ' ἀναγνώσῃς μέχρι τέλους, θὰ παραδεχθῇς καὶ σύ, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ σοῦ στείλω καὶ τὰ δύο συγχρόνως· ἢ ἔπρεπε νὰ σοῦ στείλω βιβλία χωρὶς γνώμην, ἢ γνώμην χωρὶς βιβλία. Προὐτίμησα τὸ τελευταῖον, καὶ νομίζω ὅτι πράττω ἔργον εὐσυνείδητον ἀνθρώπου,εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς ὤμους ἔθηκε βαρὺ charge d'âme ἡ φιλική σου ἐμπιστοσύνη.

Τί πρᾶγμα εἶνε, μ' ἐρωτᾷς, ἡ περιλάλητος αὐτὴ φυσιολογικὴ σχολή, περὶ ἧς τοσαύτη γίνεται σήμερον ἡ τύρβη εἰς ὅλον τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον; Θέλεις τὴν γνώμην μου καθαρὰν καὶ σύντομον ; Ἰδού. Ἡ σχολὴ αὐτὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε, κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, ἢ ἡ ἐσχάτη τῆς παρακμῆς ἀκμή, ἂν ἀληθεύῃ, — καὶ ἀληθεύει, σημείωσαι,— ἡ λέξις décadence, διὰ τῆς ὁποίας ὁμόφωνοι πάντες οἱ σύγχρονοι σπουδαῖοι κριτικοὶ χαρακτηρίζουσι τὴν σημερινὴν φιλολογικὴν παραγωγὴν τῆς Γαλλίας. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σοῦ ἀρκεῖ βέβαια, καὶ ἔχεις δίκαιον· θέλεις κἄπως πρακτικώτερον καὶ μᾶλλον συγκεκριμένον τὸν ὁρισμόν. Θέλεις νὰ μάθῃς ποία ἡ ἐπιβολὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς φυσιολογικῆς αὐτῆς σχολῆς· θέλεις νὰ μάθῃς τί ζητεῖ αὕτη καὶ τί κάμνει, πόθεν ἀνεχώρησε καὶ ποῦ βαδίζει. Ἰδοὺ καὶ εἰς τὰ ἐρωτήματά σου ταῦτα ἡ ταπεινή μου ἀπάντησις. Τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς συγχρόνου γαλλικῆς μυθιστοριογραφίας — διότι εἰς τὸ μυθιστόρημα πρὸ πάντων ἐνέσκηψε μέχρι τοῦδε ὁ φιλολογικὸς οὗτος λοιμὸς — βάσιν του κυρίαν καὶ ἀφετηρίαν ἔχει τερατώδη τινὰ παρανόησιν μεγάλης αἰσθητικῆς ἀληθείας. Εἶνε ἀναντίρρητον σήμερον καὶ ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι ἀπαραίτητον προσὸν παντὸς ἀληθινοῦ καλλιτεχνήματος εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ποίησις καὶ ψεῦδος, καλλιτεχνία καὶ ψεῦδος εἶναι ἀσυμβίβαστα πλέον πράγματα εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα, ὅτε παρῆλθεν ὁ συρμὸς τῶν πρὸς τὴν σελήνην στεναγμῶν καὶ τῶν μετὰ τῶν κυπαρίσσων διαλόγων, οἵτινες κύφραναν ἄλλοτε καὶ κατεγοήτευσαν τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ τοὺς πάππους. Ἂν ὅμως *τέχνη* θὰ εἴπῃ *ἀλήθεια*, παντάπασι δὲν σημαίνει τοῦτο, ὅτι *ἀλήθεια* θὰ εἴπῃ *τέχνη*. Καὶ ἂν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, οὐδ' αὐτοὶ οἱ τῶν ἰδανικῶν ἰδανικώτατοι, ὅτι αἴσθημα ψευδὲς, χαρακτῆρες ψευδεῖς, ψευδὴς παράστασις ψευδῶν πραγμάτων δὲν ἀποτελοῦσι καλλιτέχνημα βιώσιμον οὐδ' ἄξιον τοῦ ὀνόματός του, οὐδεὶς ὅμως ἐπίσης, ὀρθῶς φρονῶν, ἀπροκατάληπτος καὶ πάσης φιλολογικῆς ἢ καλλιτεχνικῆς φατρίας ξένος, δύναται νὰ παραδεχθῇ, ὅτι *μόνη ἡ ἀλήθεια καὶ ὅλη ἡ ἀλήθεια*, κατὰ τὴν ὡρὴν φράσιν τῶν ποινικῶν νόμων, εἶσι τὸ θέμα καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς γνησίας τέχνης. Ἀλλὰ τοῦτο δυστυχῶς παρεδέχθησαν καὶ ἀνεκήρυξαν ὡς νόμον αἰσθητικὸν οἱ δειλοὶ μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς ἀλλ' ἀπτόητοι πλέον καὶ αὐτάρκεις σήμερον ἱεροφάνται τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, καὶ ἐκ τῆς διανοητικῆς ταύτης νόσου ἐτέχθησαν τὰ

φιλολογικὰ τέρατα, ἅτινα ὀφείλει ἀπὸ δέκα καὶ δεκαπέντε ἤδη ἐτῶν ἡ Γαλλία εἰς τὴν ὑστερικὴν φαντασίαν τοῦ Flaubert καὶ τῶν Goncourt, τοῦ Feydeau καὶ τοῦ Zola, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ Alphonse Daudet. Ἔκλεισαν οἱ νεαροὶ σχολάρχαι πρὸ τῆς φαντασίας πάντα τὸν ἰδεώδη κόσμον, ἀπηγόρευσαν εἰς αὐτὴν οἱανδήποτε πρὸς τὰ ἄνω πτῆσιν, καὶ προγράψαντες ἀμειλίκτως πᾶν ὅ,τι περιφρονητικῶς ἀποκαλοῦσι b l e u, ὡς ὁ ἥρως κωμῳδίας τινὸς τοῦ Octave Feuillet — ὁ Montjoye νομίζω — ἔκειραν τὰς πτέρυγας τοῦ δημιουργοῦ πνεύματος,μετέβαλον αὐτὸ εἰς χῆνα οἰκόσιτον, καὶ τὸ ἔκλειταν ἐντὸς τοῦ ὀρνιθῶνος, ὅπου ὅλον τὸν πέριξ ὁρίζοντα πληροῦσι φυσικῶς καὶ *φυσιολογικῶς*. . . ὄνθος μόνον καὶ σκύβαλα.

Ἐκ τούτων ἐννοεῖς, φίλε μου, ὁποῖα εἰσὶ γενικῶς τὰ θέματα τῶν ἔργων των, ὁποῖος ὁ κόσμος ὃν ἰδίως ἀσμενίζουσιν, ὁποῖα τ' ἀντικείμενα ὅσα εὐαρεστότατα περιγράφουσι, τὰ αἰσθήματα εἰς ὧν τὴν ἀνάλυσιν ἀρέσκονται,καὶ ἡ γλῶσσα αὐτὴ ἣν εὐχαρίστως λαλοῦσι. Καταγώγια μεθύσων καὶ ὀλέθρων,ἄσυλα φαυλότητος, οἶκοι ἀπωλείας, κυβεῖα χρημάτων καὶ τιμῆς : τοιαῦτα εἰσὶ τὰ συνήθη τῆς περιγραφικῆς των φαντασίας διαιτήματα. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν αὐτῶν, οἵτινες μόνον μετὰ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων εἶχον ἄλλοτε γνωριμίαν, ἐγένοντο οἱ προσφιλεῖς ἥρωες τῆς νέας σχολῆς,τὰ αἰσθήματα καὶ φρονήματά των ἀπετέλεσαν εὐρὺ κερδοφόρον μεταλλεῖον διὰ τοὺς νεοφύτους ἱεροφάντας της, καὶ τὸ ἦθος αὐτῶν, αἱ χειρονομίαι των καὶ ἡ γλῶσσά των ἀντικατωπτρίσθησαν ἐν πάσῃ φωτογραφικῇ πιστότητι ἐντὸς τῶν περιλαλήτων ἐκείνων μυθιστορημάτων, ἅτινα κατήντησαν νὰ σκανδαλίσωσι καὶ σοῦ τοῦ τιμίου οἰκογενειάρχου τὴν περιέργειαν.

Μὴ δὲ τυχὸν ὑποθέσῃς, ὅτι τῆς φιλολογικῆς αὐτῆς πανώλους, ἥτις λυμαίνεται σήμερον τὴν Γαλλίαν, ἀφορμὴ καὶ μόνη ὑπῆρξεν ἡ ἀνεπίγνωστος ἢ καὶ σκόπιμος ἴσως παρανόησις τῆς μεγάλης ἐκείνης αἰσθητικῆς ἀληθείας περὶ ἧς ἔλεγον πρὸ μικροῦ. Ὄχι· συνετέλεσε πιθανῶς καὶ τοῦτο εἰς ἐπώασιν τῆς νόσου· ὅ,τι ὅμως, νομίζω, ἀνέπτυξεν αὐτὴν εἶνε ἡ παντελὴς παραγωγικὴ ἀνικανότης, ἡ διανοητικὴ οὕτως εἰπεῖν ἀσυλληψία τῶν συγγραφέων, οἵτινες ὑπῆρξαν τὰ πρῶτά της θύματα. Μὴ δυνάμενοι νὰ παραγάγωσί τι ἀφ' ἑαυτῶν, ἐπεβάλοντο ν'ἀντιγράψωσι, καὶ ἀντέγραψαν ἀληθῶς τὴν φύσιν καὶ τὴν πραγματικότητα. Συναισθανόμενοι προδήλως, ὅτι ἡ ἠγκυλωμένη οὕτως εἰπεῖν διάνοιά των μάτην ἤθελε κοπιάσει, προσπαθοῦσα ν'ἀναμορφώσῃ εἰς καλλιτεχνικὴν τελειότητα τοῦ καθ'ἡμέραν βίου τὰς σκηνὰς καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ μάτην ἤθελεν ἀγωνισθῆ, κατὰ τὰς ἀληθεῖς τῆς ἀληθοῦς τέχνης ἀπαιτήσεις, νὰ ἐμφυσήσῃ τὴν ζωὴν τῆς καθόλου ἀληθείας εἰς τὴν ἐπὶ μέρει ἀλήθειαν, καὶ νὰ μεταβάλῃ αὐτὴν οὕτω ἀπὸ πραγματικῆς ἀληθείας εἰς ἀλήθειαν καλλιτεχνικήν, προὐτίμησαν νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἁπλῆν περιγραφὴν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, καὶ τὴν περιγραφὴν αὐτὴν ἐκήρυξαν τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς νέας φιλολογικῆς θρησκείας, ἧς καὶ ἐχειροτόνησαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς μύστας καὶ λειτουργούς.

Ἐλησμόνησαν,βλέπεις,καὶ τοῖς ἐσύμφερε προφανῶς νὰ λησμονήσωσιν, ὅτι τῆς τέχνης ἀποστολὴ δὲν εἶνε ν' ἀντιγράφῃ μέχρι δουλικῆς πιστότητος τὴν πραγματικότητα, οὐδὲ ν' ἀποταμιεύῃ εἰς τὰ ἔργα της πᾶσαν τὴν πεζότητα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, οὔτε ν' ἀντανακλᾷ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν κοινὴν καὶ ἄξεστον καὶ ἀκάθαρτον ὄψιν, οὔτε νὰ μεταβάλληται εἰς κάτοπτρον, ὅπου ν' ἀναγνωρίζῃ ὁ θεατὴς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπηρέτου του, τῆς πλουτρίας του, τοῦ καπνοδοχοκαθαριστοῦ του, ἢ καὶ ἄλλων, πλειότερον μὲν ἴσως καθαρῶν ἀλλ' ὀλιγώτερον βεβαίως σεμνῶν προσώπων, μεθ' ὧν ἔτυχέ ποτε νὰ κάμῃ γνωριμίαν. Παρεγνώρισαν, ἢ κάλλιον εἰπεῖν ἠθέλησαν νὰ παραγνωρίσωσιν, ὅτι ὁ καλλιτέχνης δὲν εἶνε ἀντιγραφεύς, οὐδὲ ἡ ζωγραφικὴ φωτογραφία. Πρὸς τί τότε ἡ τέχνη, καὶ ποία της ἡ ἀνάγκη καὶ ποῖός της ὁ σκοπός, ἀφοῦ ὑπάρχει ζωντανὴ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, πολὺ βεβαίως ἀληθεστέρα καὶ πολὺ πάσης φωτογραφίας προτιμοτέρα, ἡ πραγματικότης ; Μὴ τυχόν, ἵν' ἀπαθανατίσῃ τὴν φλυκταινώδη μορφὴν τοῦ κουρέως σου, ἢ τὸ πλαδαρὸν πρόσωπον τῆς μαγειρίσσης μου, ἢ τοὺς μελανοστίκτους καὶ ὑπαροὺς βραχίονας τοῦ ὀδοκαθαριστοῦ ; Ὄχι, βεβαίως. Ὁ τὴν δημιουργὸν δύναμιν ἐμφυσήσας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου δὲν τὴν ἐνεφύσησε πρὸς τοῦτο, οὐδὲ θὰ κατορθώσῃ ποτὲ ὁ διασημότατος τῶν φωτογράφων, ὅσον στιλπνὸς καὶ ἂν ἦνε τῶν φωτογραφιῶν του ὁ χάρτης, ὅσον τιτλοφόρος καὶ ἂν ἦνε ἡ θύρα του, ὅσον ὑψηλὸν καὶ ἂν ἦνε τὸ μέγαρόν του, νὰ ὀνομασθῇ καλλιτέχνης.

Ἀλλὰ διατί,θὰ μ'ἐρωτήσῃς ἴσως,ἀφοῦ θέλουσιν οἱ τῆς νέας σχολῆς θιασῶται νὰ περιγράφωσι τὸν πραγματικὸν κόσμον, περιορίζονται, ὡς ἔλεγον ἀνωτέρω,εἰς περιγραφὴν ἀποτροπαίων κυρίως καὶ βδελυρῶν σκηνῶν, θεαμάτων ἀηδῶν καὶ προξενούντων αὐτόχρημα ναυτίαν, ἀντικειμένων ὧν ἐνώπιον δὲν δύναταί τις νὰ παρέλθῃ εἰμὴ κλείων τὴν ῥῖνά του καὶ θλίβων τὸν στόμαχόν του ; Αὐτὴν ἄρά γε μόνον τὴν ὄψιν ἔχει ὁ πραγματικὸς κόσμος ; Κακοῦργοι μόνον καὶ μέθυσοι καὶ προώλεις καὶ πλάσματα ἐκπεπτωκότα ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ; Κοπρῶνας μόνον καὶ μιάσματα, ἁμάρας μόνον καὶ ἀκαθαρσίας, ἕλκη καὶ σαπρίαν μόνον, ῥάκη καὶ σκύβαλα καὶ οὐδὲν ἄλλο περιέχει ὁ κόσμος οὗτος ; Ὄχι, βεβαίως· ἔχει καί τι ἄλλο τὸ σύμπαν αὐτό, οὗτινος τὴν φωτογράφησιν ἐπεχείρησεν ὁ Zola καὶ οἱ ἑταῖροί του. Ἔχει καὶ τὴν ἱλαρὰν του ὄψιν· ἔχει καὶ οὐρανόν, καὶ

χλόην καὶ ἥλιον· ἔχει καὶ τιμίους ἀνθρώπους, νιπτομένους τὴν ὄψιν καὶ τὰς χεῖρας, μὴ κλέπτοντας, μηδὲ μεθυσκομένους, μηδὲ διανυκτερεύοντας εἰς καταγώγια ἀκατονόμαστα· ἔχει καὶ γυναῖκας ἀξίας ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, ὧν θέλγει τὸ μειδίαμα καὶ συγκινεῖ ἡ λαλιά· ἔχει καὶ αἰσθήματα ὁ κόσμος οὗτος εὐγενῆ, καὶ πράξεις δυναμένας νὰ ἐμπνεύσωσι καλλιτέχνην, καὶ πόθους οὐχὶ χαμαιπετεῖς, καὶ πάθη βεβαίως, ἀλλ' οὐχὶ πάντα κτηνώδη οὐδὲ πάντα ἀπόβλητα. Διατί λοιπόν, ἐπαναλαμβάνεις, ἀπέκλεισαν ταῦτα πάντα τοῦ καλλιτεχνικοῦ των πεδίου οἱ φιλολογικοὶ φωτογράφοι, καὶ ἔστησαν τὴν εἰκαστικὴν αὐτῶν μηχανὴν ἀπέναντι τοῦ βορβόρου μόνον καὶ τῶν τελμάτων; Μή τοι τυχὸν εἶνε τοιαύτη ἡ γαλλικὴ κοινωνία, ἣν περιγράφουσιν; Ὄχι· ἀναντιρρήτως ὄχι. Ὁμόφωνος μέχρι τοῦδε διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἡ κριτικὴ τῆς Γαλλίας, καὶ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἦνέ τις τυφλὸς αὐτῆς ἐπαινέτης, ἵνα ἰσχυρισθῇ τὸ ἐναντίον. Ὅσον καὶ ἂν ἦνε, καὶ εἶνε βεβαίως διεφθαρμένη σήμερον ἡ σύγχρονος παρισινὴ κοινωνία, δὲν κατήντησεν ὅμως ἀκόμη εἰς τοσοῦτον καταπτώσεως βάθος, οὐδὲ μετεβλήθη εἰς ὅμιλον μεθύσων, ἀργῶν, κλεπτῶν καὶ δολοφόνων, εἰς σμῆνος συντεταγμένον μαυλιζομένων καὶ μαυλιστῶν, εἰς κόσμον εὐωχητῶν καὶ κραιπαλώντων, ὁποίους εἰκονίζουσιν ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν σελίδα τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ἅτινα ἐπεθύμησες νὰ ἀναγνώσῃς. Ἀλλὰ τότε λοιπὸν—θὰ προσθέσῃς καὶ ἔχεις δίκαιον—ἡ φοβερὰ τῆς λοιμώδους αὐτῆς φιλολογίας ἐπιτυχία σημαίνει, ὅτι οἱ ἀναγνώσται τοῦ Zola καὶ τῶν συντρόφων του, οἱ συνωστιζόμενοι πρὸ τῆς θύρας τῶν βιβλιοπωλείων, ἵνα προαρπάσωσι τὸ Assommoir καὶ τὰ φύλλα τῆς Nana, ἀρέσκονται βεβαίως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ῥυπαρῶν ἐκείνων καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ναυτιωδῶν σελίδων, ὅτι ἡ νοσηρὰ των περιέργεια καταπίνει ἄπληστος τὸ παρατιθέμενον δριμὺ ἔδεσμα, ὅτι ὁ δυσπαθὴς αὐτῶν οὐρανίσκος γαργαλίζεται εὐαρέστως ὑπὸ τῆς assa foetida, ἣν ἐκ τῆς φιλολογικῆς των χύτρας κενώνουσι καθ' ἡμέραν οἱ πρωτάρχαι τῆς νέας σχολῆς, καὶ ὅτι τέλος πάντων διὰ τοῦτο καὶ μόνον γράφουσιν οὗτοι, διότι ἀγοράζουσιν ἐκεῖνοι.

Ναί, φίλε μου· ναί, δυστυχῶς, καὶ ὁ λόγος οὗτος εἶν' ἐπίσης μία τῶν κυριωτάτων τῆς νόσου ἀφορμῶν. Τὸ πρᾶγμα, ὡς βλέπεις, λαμβάνει μορφὴν καθαρᾶς κερδοσκοπικῆς ἐπιχειρήσεως, κανονιζομένης ὑπὸ τοῦ ἀδιαπτώτου οἰκονομικοῦ νόμου τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς. Οἱ μάγειροι παρασκευάζουσιν ὅ,τι ἀρέσκει εἰς τοὺς πελάτας των, οἱ πελάται καλοπληρώνουσιν ὅ,τι παρασκευάζουσιν οἱ μάγειροι, καὶ ἀμφότεροι μένουσιν εὐχαριστημένοι. Αὐτῶν πληροῦται τὸ βαλάντιον, καὶ ἐκείνων πληροῦται ὁ στόμαχος. Νόσου ἐνδεχομένης ἐκ τοιούτων ἐδεσμάτων δὲν ὑπάρχει φόβος. Τοιοῦτοι στόμαχοι δὲν νοσοῦσι πλέον, διότι ἐνόησαν ἤδη πάσας τὰς νόσους, καὶ ἀσμενοι θὰ κατέπινον οἱασδήποτε φαρμακευτρίας παρασκεύασμα, ἤρκει μόνον δι' αὐτοῦ νὰ ἐρεθισθῶσι κἄπως τὰ παραλυτικά των αἰσθητήρια. Ἄλλως δέ, μὴ λησμονῆς, ὅτι ὅσον καὶ ἂν πολιτισθῇ καὶ μορφωθῇ διὰ τῆς παιδεύσεως τὸ πολιτικὸν ἐκεῖνο ζῶον, ὅπερ ἐκάλεσεν ἄνθρωπον ὁ Ἀριστοτέλης, μένει ὅμως ζῶον πάντοτε, περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, καὶ εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ φωλεύει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατάλοιπόν τι κτηνῶδες, ὅπερ πνίγουσι συνήθως καὶ συγκαλύπτουσιν ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἀνατροφή, ἡ διδασκαλία καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀνάγκη, σπανιώτατα ὅμως καὶ ἐκριζοῦσιν ἐντελῶς. Τὸ μέρος δ' αὐτὸ τοῦ ζώου, ὅπερ—σημείωσαι καὶ τοῦτο—εἶνε μὲν συνήθως περισσότερον εἰς τὰ κατώτερα τῆς κοινωνίας στρώματα, ἀλλὰ δὲν εἶνε πάντοτε καὶ ὀλιγώτερον εἰς τὰ ἀνώτερα, διαθρύπτεται φυσικῶς καὶ θωπεύεται καὶ εὐχαριστεῖται ὅπως δήποτε ἀπὸ ἐντυπώσεων κτηνωδῶν, καὶ εὐφημεῖ τοὺς παρέχοντας αὐτῷ τὸ ἀπηγορευμένον μὲν καλλαισθητικῶς καὶ ἠθικῶς ἀλλὰ κνίζον ὅμως πάντοτε ὄψον, τὸ ἐρεθίζον τὴν γεῦσιν καὶ ἀνοίγον οὕτως εἰπεῖν τὴν ὄρεξιν. Ἐπὶ τῶν κτηνωδῶν αὐτῶν ὀρέξεων ἐκερδοσκόπησαν οἱ μύσται τῆς νέας φιλολογικῆς θρησκείας ἐν Γαλλίᾳ, καὶ τὴν κερδοσκοπίαν αὐτῶν ἔστεψεν ἐπιτυχία τερατώδης καὶ πάσης των προσδοκίας ἀνωτέρα. Ἵνα τὴν ἀναλογισθῇς, ἀρκεῖ μόνον νὰ σοῦ σημειώσω ὅτι ὁ Voltaire *πωλεῖ* 475 χιλιάδας φύλλων, ἀφ' ὅτου ἤρχισε τὴν δημοσίευσιν τῆς Nana.

Ἀλλὰ τί συγγραφεῖς λοιπόν, τί καλλιτέχναι, τί μυθιστοριογράφοι εἶνε αὐτοί—θὰ μοῦ παρατηρήσῃς βεβαίως πάλιν—, οἵτινες, ἀντὶ ν' ἀνοίγωσιν αὐτοὶ τὴν ὁδὸν εἰς τὰ πλήθη, παρακολουθοῦσι τοὐναντίον τὸν ὄχλον, καὶ φέρονται ὑπ' αὐταῖ ἀντὶ νὰ τὸν φέρωσι, καὶ κύπτουσι δουλικὸν τὸν αὐχένα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ποσοῦ, ἀντὶ νὰ ἐπιδρῶσιν αὐτοὶ ἐπ' ἐκείνου; Οἱ συγγραφεῖς αὐτοί, ἀπλοῦκέ μου ἐπαρχιῶτα, εἶνε τοιοῦτοι ὁποῖοι ἀναφαίνονται πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὁσάκις καὶ ὅπου, κρίμασιν οἷς οἶδε κύριος, κατισχύσῃ ἓν τινι κοινωνίᾳ ἡ ὕλη τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ ποσὸν τοῦ ποιοῦ. Εἶνε γνήσιοι ἀδελφοὶ ἐκείνων, οὓς ἐμόρφωσε πάντοτε κατ' ἰδίαν αὐτῆς εἰκόνα κοινωνία διεφθαρμένη καὶ ἀπόκαρος, οὐδένα ὑπολαμβάνουσα σκοπὸν ἄλλον τοῦ βίου ἢ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἀπόλαυσιν, ἀξιοῦσα νὰ δουλεύωσιν αὐτῇ πρὸς τοῦτο πᾶσαι τοῦ ἔθνους αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις, καὶ κάμπτουσα οὕτω ὑπὸ τὸν σιδηροῦν τῆς βιωτικῆς ἀνάγκης ζυγὸν πάντα ἐκεῖνα τὰ ὑστερικὰ καὶ ἄγονα πνεύματα, πάντας ἐκείνους τοὺς ἑρμαφροδίτους χαρακτῆρας, πάντα ἐκεῖνα τὰ φιλολογικὰ ἡλιοτρόπια, ἅτινα *τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γίνονται, ἵνα τοῖς πᾶσιν ἀρέσωσι*, καὶ δουλεύουσιν ἵνα μὴ πεινάσωσι, καὶ πηλοβατοῦσιν ἵνα μὴ διψήσωσιν. Ἀληθεῖς *ἐπὶ μισθῷ συνόντες*, ὑφίστανται ἄσμενοι τὴν ἐπίδρασιν κόσμου ἐκπεπτωκότος καὶ ἠθικῶς παρακμάζοντος, διότι οὐδεὶς ἐσωτερικὸς σπινθὴρ διαμαρτύρεται κατὰ τῆς δουλείας των, διότι οὐδεὶς τοὺς ἐνοχλεῖ ἔλεγχος ἀπούσης συνειδήσεως. Καὶ ἂν δὲ σπανίως, ποὺ καί ποτε, εὑρεθῶσιν εἰς τὴν δυσάρεστον ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἔργα των, εὔκολον εὐτυχῶς παρεσκεύασαν εἰς αὐτοὺς τὸ ἔργον ὁμαίμονες καὶ ὁμόσχολοι κριτικοὶ καὶ αἰσθητικοὶ φιλόσοφοι. Ἡ θεωρία τῶν λαχάνων, ἅτινα φύονται καὶ πρέπει νὰ φύωνται τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα, ἀναλόγως τοῦ παράγοντος αὐτὰ ἐδάφους καὶ τοῦ παχύνοντος αὐτὰ λιπάσματος, δὲν εἶνε σημερινή. Τὴν γνωρίζεις σύ, διότι σ' εἶχε καταλάβει ἄλλοτε ἡ μανία ν' ἀσχοληθῇς περὶ τὰς προόδους τῆς ὑλιστικῆς φιλοσοφίας, καὶ γνωρίζεις βεβαίως, πόσον ἔχει στενὴν ἡ θεωρία ἐκείνη τὴν συγγένειαν πρὸς τὸ περιλάλητον ἀξίωμα: «οὐδὲν νόημα χωρὶς φωσφόρου», δι' οὗ προσεπάθησαν ἐσχάτως οἱ φιλόσοφοι νὰ μεταβάλωσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀλεστικήν τινα ἢ ζυμωτικὴν μηχανήν. Εἶνε εὔκολος ἀρχὴ καὶ εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς νέους ἀποστόλους, τοὺς μεταβαλόντας τὸν ναὸν τῆς διανοίας εἰς οἶκον ἐμπορίου, διότι ἀπαλλάσσει τοὺς ὤμους των τῆς εὐθύνης, ἣν ὑπέχει πᾶς ἐλεύθερος ἄνθρωπος διὰ τὰ ἔργα του. Ἀλλ' εἶν' εὐτυχῶς ἀπόβλητος καὶ ἀβάσιμος ἀρχή· ἀπόβλητος, διότι ἐξομοιοῖ τὰ ἔργα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας πρὸς τὰς ῥαφανίδας καὶ τὰς κινάρας, ἃς διὰ τοιαύτης ἢ τοιαύτης καλλιεργείας ἀδρύνουσι κατ' ἀρέσκειαν οἱ κηπουροί· ἀβάσιμος, διότι λησμονεῖ, ὅτι τὸν σπόρον τῆς ῥαφανίδος δὲν δημιουργοῦσιν ἀρδεύματα, οὐδὲ μεταβάλλουσιν εἰς σπόρον ἰάσμου ἡ ἄρωσις καὶ τὸ λίπασμα.

Τοιαύτη εἶνε, φίλτατε, δι' ὀλίγων χαρακτηριζομένη ἡ νέα φωτογραφικὴ σχολή, ἧς ἐπόθησας νὰ διέλθῃς τὴν θύραν. Τοιοῦτοι ἐν συνόψει πάντες αὐτῆς οἱ ἀπόστολοι, καὶ τοιοῦτος πρὸ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντας σήμερον ὁ Λίμίλιος Zolá, ὁ μεσίας καὶ διδάσκαλος τῆς νέας θρησκείας.

Εἶπον *σήμερον*· διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπῆρξε πάντοτε τοιοῦτος, ὁποῖος παρίσταται διὰ τοῦ τελευταίου του ἔργου, τῆς διαβοήτου Nana, οὐδ' ἀνέβη διὰ μιᾶς καὶ διὰ τοῦ πρώτου του ἅλματος εἰς τὸν περιβλεπτον κολοφῶνα, ὃν ἐκορύφωσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὸ σκάνδαλον. Ἥτο δειλὸς τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ περιεσκεμμένος, βαθμηδὸν δὲ μόνον καὶ κατ' ὀλίγον παρέσυρεν αὐτὸν ὁ χείμαρρος, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν ἐπισημότητα. Δὲν ἐπάλαισεν ὅμως,—εἴν' ἀληθὲς—κατὰ τοῦ βορβορώδους ῥεύματος, διότι οὔτε τὴν θέλησιν εἶχεν, οὔτε τὴν δύναμιν. Τοῦ ἔλειπεν ἡ δημιουργικὴ πρωτοβουλία, ἡ μόνη δυναμένη νὰ κρατύνῃ αὐτὸν εἰς ἀντίστασιν, οὐδεμίαν δ' ἀφ' ἑτέρου εἶχε διάθεσιν νὰ φυτοβιώσῃ εἰς τὸν ἰσόγειον ὄροφον τῶν μεγάλων παρισινῶν ἐφημερίδων, ἀναμετρῶν μετὰ τρόμου τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός, καὶ ἀγνοῶν πῶς θὰ γευματίσῃ τὴν ἑσπέραν μὴ προγευματίσας τὴν πρωΐαν. Εἰς τοιαύτην πάλην οὔτε ἤθελεν οὔτε ἠδύνατο ν' ἀποδυθῇ, δι' ὅσους λόγους σοῦ ἐξέθηκα πρὸ ὀλίγου, καὶ προὐτίμησε, φυσικῷ τῷ λόγῳ, νὰ πέσῃ εἰς τὸν βόρβορον, ὅπου πρόθυμον καὶ ἐπικροτοῦν ἔμελλε νὰ σιτίζῃ αὐτὸν ὑλικῶς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἠθικῶς καὶ καλλαισθητικῶς σιτιζόμενον σμῆνος τῶν ἀναγνωστῶν. Ἔγραψεν οὕτω ἀλληλοδιαδόχως τὴν Curée, τὴν Ventre de Paris, τὸ Assommoir καὶ τὴν Nana, ἔργα πνιγηρὰ καὶ δυσώδη, ἀφηγούμενα πᾶσαν δυνατὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν ἀσχημίαν τῆς συγχρόνου κοινωνίας, περιγράφοντα πᾶσαν αὐτῆς νοσηρὰν ἀτροφίαν ἢ ὑπερτροφίαν, καὶ μετὰ προδήλου τέρψεως καὶ προτιμήσεως διατρίβοντα περὶ πᾶν ὅ,τι συνήθως καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἕλκος, ῥάκος ἢ δυσωδίαν, βόρβορον, ἀτιμίαν ἢ ἔγκλημα. Καὶ ὅμως,—παράδοξον ἀληθῶς τὸ φαινόμενον καὶ ἄξιον σημειώσεως—προσεπάθησεν ἐνίοτε ὁ Zola ν' ἀνακύψῃ τὴν κεφαλὴν ὑπεράνω τῆς καταλυζούσης αὐτὸν ἰλύος, καὶ ν' ἀναπνεύσῃ πρὸς στιγμὴν ἀέρα καθαρώτερον σχετικῶς καὶ ὑγιεινότερον. Ἔγραψε δὲ τότε τὴν Conquête de Plossans καὶ τὸ Une page d'amour, ἔργα πλημμελῆ μὲν πάντως ὑπὸ ἔποψιν καλλιτεχνικήν, στερούμενα δράσεως, ὡς πάντα τοῦ καλάμου του τὰ προϊόντα, ἐζητημένα καὶ μέχρι παιδαριώδους λεπτολογίας διατρίβοντα εἰς τὰ μικρὰ καὶ δευτερεύοντα, ἀλλὰ πνέοντα ὅπως δήποτε ἀέρα ὃν δύναταί τις ν' ἀναπνεύσῃ, μὴ κινδυνεύων νὰ καταπέσῃ ὑπὸ ἀσφυξίας, καίτοι ὑπὸ βαθυτέραν ἠθικὴν ἔποψιν οὐχὶ ἄμωμα οὐδ' ἐπικρίσεως ἀνώτερα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσθενὴς αὐτὴ ἀντίδρασις ὑπῆρξε πρόσκαιρος μόνον καὶ παροδική. Ὁ ἀνὴρ ἐπόθει πάντοτε τὸν πηλόν, ἀνεμιμνήσκετο τῆς παλαιᾶς του διατριβῆς, εἶχε la nostalgie de la bone, ὡς λέγει που ὁ διασημότατος τῶν συγχρόνων δραματικῶν τῆς Γαλλίας, καὶ ταχέως ἐπανέπεσεν ὅθεν ἐπὶ στιγμὴν μόνον καὶ ἐκ περιστάσεως εἶχεν ἐξέλθει, καὶ ἔγραψε τὴν φοβερὰν ἐπὶ δυσωδίᾳ καὶ ἀκατονόμαστον ἐπὶ κυνισμῷ Nana, ἥτις εὐφραίνει σήμερον—εἰς δόξαν τῆς λογικότητος καὶ ἠθικότητος τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων—ἑκατομμύρια ἴσως ἀναγνωστῶν. Λέγουσι μάλιστα, καὶ οὐδόλως δυσκολεύομαι νὰ τὸ πιστεύσω, ὅτι ὁ μέγας αἱρεσιάρχης ἀπαρνεῖται οὐδ' ἀναγνωρίζει πλέον ὡς γνήσια διανοητικά του τέκνα τὰ σχετικῶς ἄοσμα ἐκεῖνα καὶ

χλιαρὰ τοῦ μαγειρείου του παρασκευάσματα, ἀπαράλλακτα ὡς ὁ μουσικὸς τῆς Γερμανίας κίρεσιάρχης Βάγνερ ἀπεκήρυξε τὸν Ῥιέντζην αὐτοῦ, καὶ τὸν Ταγχεύζερ καὶ τὸν Λόεγγρινν καὶ τὸν Ἱπτάμενον Ὁλλανδόν, ἅμα ὡς ἔγραψε τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς μουσικῆς τοῦ μέλλοντος, τὸν *Κύκλον τῶν Νιβελλιούγγων*. Ἓν μόνη ὑπὲρ τοῦ γερμανοῦ μελογράφου διαφορὰ εἶνε, ὅτι ἐκείνου μὲν ἡ μουσικὴ ἔχει νὰ λογαριασθῇ μὲ τὰ ὠτία τῶν ἀπογόνων μας, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἀποτείνεται, ἡ δὲ ὀνθολογία (μὴ ἀναγνώσης. πρὸς Θεοῦ, ἀνθολογία) τοῦ Zola γράφεται διὰ τοὺς συγχρόνους καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, διότι ὁ Zola εἶνε ἄνθρωπος πρακτικὸς καὶ οὐδεμίαν ἔχει ὄρεξιν νὰ ἀτενίζῃ πρὸς τὰ ὀμιχλώδη βάθη τοῦ μέλλοντος, ὅτε εἰς τὸ βαλάντιον αὐτοῦ ἐπιτέλλει ὁ χρυσοῦς τοῦ παρόντος ἥλιος.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, θὰ ἐκφωνήσῃς ἀνυπομονῶν οὐδ' ἀρκούμενος ἴσως καὶ πάλιν εἰς γενικότητας, τί πρᾶγμα εἶνε αὐτὴ ἡ Nana, τὴν ὁποίαν κακεντρεχῶς ἐμάντευσες ὅτι ἤθελα νὰ ἀναγνώσω, καὶ τὴν ὁποίαν προπηλακίζεις χωρὶς νὰ μοῦ στέλλῃς ;

Τὴν προπηλακίζω ἀληθῶς, καὶ μὴ δὲν ἔχω δίκαιον ; Καθ' ἓν καὶ μόνον ἴσως ἔχω ἄδικον· ὅτι λησμονῶ τὸ πηλόφυρτον αὐτῆς μέτωπον, εἰς ὃ οὐδεὶς πλέον δύναται νὰ κολλήσῃ πηλός. Σὺ ὅμως θέλεις les points sur les i, θέλεις τὰ πράγματα μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σίγμα, θέλεις νὰ μάθῃς τί εἶνε ἡ Nana καὶ ποία της ἡ ἱστορία. Καὶ εἰς τὰς δύο σου αὐτὰς ἐρωτήσεις ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε δύσκολος, μολονότι τὸ εὐῶδες ἔργον τοῦ Zola δὲν ἤπλωσεν ἔτι εἰς τὸν ἥλιον ὅλα του τὰ πέταλα, οὐδ' ἀνέδωκεν ἔτι ἡ χοάνη τοῦ χημικοῦ του ἐργαστηρίου ὅλον αὐτῆς τὸ ἀμμωνιακὸν ὀζὺ καὶ ὅλον της τὸ ὑδροθειωμένον ἀέριον. Τὸ νεογέννητον τέρας δὲν ἐτέχθη ἔτι ἀρτιμελές, καὶ μόλις ἴσως τὸ ἓν τρίτον τῆς περιλαλήτου μυθιστορίας ἐδημοσιεύθη μέχρι τοῦδε εἰς τὰς στήλας τοῦ Voltaire, ὅστις δὲν ἐμάντευε βεβαίως ὅτε ἔγραφε : ce qu'on méprise ne peut jamais interesser, ὅτι ἔμελλε μίαν ἡμέραν τὸ ὄνομά του νὰ καλύψῃ τοιαύτας βδελυγμίας. Ἀλλ' ἂν οἱ παλαιοὶ ἔλεγον *ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα*, καὶ ἂν ὁ Cuvier ἐκ μιᾶς πολλάκις καὶ μόνης σιαγόνος προκατακλυσμιαίου ζώου ἀνεδημιούργησεν ὁλόκληρον τὸ ἄτομον καὶ τὴν οἰκογένειάν του, πολὺ εὐκολώτερον εἶνε νὰ διαγράψῃ τις δι' ὀλίγων μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶν γραμμῶν τὴν ἡρωΐδα τοῦ Zola, καὶ νὰ εἰκάσῃ τὴν ἱστορίαν της. Ἡ Nana, φίλε μου, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ σημερινὴ Μαγδαληνὴ τῶν Παρισίων,—πολὺ πρὶν ἢ γονυπετήσῃ, ἐννοεῖται, εἰς τοὺς πόδας τοῦ Σωτῆρος—καταβαίνουσα ἀνὰ μίαν, πολλάκις δὲ καὶ ἀνὰ δύο καὶ πλειοτέρας, τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, καὶ μεταπίπτουσα βαθμηδὸν ἀπὸ κόρης εἰς ἠθοποιόν, ἀπὸ ἠθοποιοῦ εἰς ὑπότροφον, ἀπὸ ὑποτρόφου εἰς . . . τὸ μαντεύεις· εἶνε περιττὸν νὰ τὸ γράψω. Φαντάσου τεραστῶδές τι κρᾶμα τῆς *Καμελλιοφόρου Κυρίας* τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, τῆς *Δεσποινίδος Κασμὶρ* τοῦ Κλαρετῆ, τῆς Cara καὶ τῆς Madelon καὶ τῆς Madame Frusquin δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα τίνων ἄλλων συγχρόνων συγγραφέων τῆς Γαλλίας, πρόσθες εἰς τὸ κρᾶμα αὐτὸ τῆς πραγματικωτάτης πραγματικότητος τὴν ὠμὴν καὶ ἀψιμυθίωτον ἀλήθειαν, τὴν ἀλήθειαν δηλ. ἐκείνην ἣν διέπουσι συνήθως καὶ κανονίζουσιν εἰς τὰ εὐνομούμενα κράτη αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, καὶ ἔχεις ἀκριβεστάτην καὶ ἄπταιστον ἐνώπιόν σου τὴν ἱλαρὰν εἰκόνα τῆς ἡρωΐδος τοῦ Zola. Ὁποία δὲ νῦν, μεθ' ὅσα σοῦ εἶπον ἀνωτέρω, διαπλάττεται ἡ ἱστορία τῆς ποιητικῆς αὐτῆς ὑπάρξεως ὑπὸ τὴν φυσιολογικὴν γραφίδα τοῦ νέου Balzac τῆς Γαλλίας, εὐκόλως, ὑποθέτω, μαντεύεις. Ἂν ὅμως δὲν μαντεύῃς, λυποῦμαι ὅτι δὲν τολμῶ νὰ εὐκολύνω τὴν μαντείαν σου. Φοβοῦμαι μὴ καὶ αὐτὸς ὁ χάρτης ἐρυθριάσῃ, μολονότι ὁ Κικέρων βεβαιοῖ ὅτι carta non erubescit. Φαντάσου μόνον — καὶ μὴ μοῦ εἴπῃς ὅτι δὲν ἔχεις φαντασίαν, διότι οὐδεμία πρὸς τοῦτο χρειάζεται φαντασία, ὁποίαν σὺ τὴν ἐννοεῖς— φαντάσου καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν γυμνότητα πάσας τὰς κοινὰς καὶ καθ' ἡμέραν περιπετείας βίου κοινοῦ κοινοτάτης Φρύνης· ὑπόθες τὴν σκηνὴν αὐτῶν οὐ μόνον πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει σηπεδὼν καὶ μίασμα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀκόμη, ὅπου εἶνε καθαρώτερος συνήθως ὁ ἀήρ, διότι ὁ Zola τοσοῦτον ἀπεταμίευσε ποσὸν διεφθαρμένης ἀτμοσφαίρας ἐκ τῶν καταγωγίων, ἅτινα καυχᾶται ὅτι ἐπεσκέφθη καὶ ἠρεύνησε χάριν σπουδῆς, καὶ τοσοῦτον ἐσυνείθισεν εἰς αὐτὴν τοὺς πνεύμονάς του, ὥστε τὴν μεταγγίζει πανταχοῦ ὅπου θέτει τὸν πόδα του, ἵνα καὶ ἐκεῖ ἀναπνέῃ ἀνετώτερον· ἐκλεξον ὡς δευτερεύοντας καὶ τριτεύοντας τῆς μυθιστορίας ἥρωας ὅσους καὶ οἵους θέλεις, μικροὺς ἢ μεγάλους, ἄῤῥενας ἢ θήλεις, νέους ἢ γέροντας, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἔχωσιν ὅ,τι καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι αἰδώ, συνείδησιν, τιμήν, πνεῦμα ὑγιές, τρόπων εὐγένειαν καὶ γλώσσης ἀβρότητα· ταῦτα πάντα, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, φαντάσου τα συμπεφυρμένα διὰ μακρῶν λεπτολόγων καὶ μονοτόνων περιγραφῶν, εἰς ὅλον στερούμενον καὶ τοῦ ἐλαχίστου δραματικοῦ διαφέροντος· φαντάσου τὰ πράγματα αὐτὰ λεγόμενα ὠμῶς καὶ ἀπροσποιήτως διὰ τῶν λέξεων ἐκείνων, ἃς ἀποκλείουσιν ὅλων τῶν γλωσσῶν τὰ λεξικά, καὶ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα διαλεγόμενα ὅπως καὶ αὐτοὶ τῶν κατέργων οἱ κάτοικοι καὶ αὐτοὶ οἱ περὶ τὴν τράπεζαν οἰνοπωλείου ἀναισθητοῦντες μέθυσοι αἰσχύνονται συνήθως νὰ λαλήσωσι· φαντάσου τέλος, ὅτι τὴν γλῶσσαν αὐτὴν τὴν ὁμιλοῦσιν ὄχι μόνον οἱ τὸ ἠθικὸν ἴζημα πάσης κοινωνίας ἀποτελοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνωτέρας αὐτῆς τάξεις κατέχοντες, καὶ...αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, περιγράφων ἢ διηγούμενος· φαντάσου τα ὅλα αὐτὰ—τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε δύσκολον—καὶ θὰ ἔχῃς, οὐχὶ βεβαίως ἀκριβῆ, διότι τὴν περὶ τοῦ Zola ἀκρίβειαν μόνον ἀπὸ τοῦ καλάμου του δύναταί τις ν' ἀρυσθῇ, ἀλλ' ἀμυδράν πως καὶ κατὰ προσέγγισιν εἰκόνα τοῦ φιλολογικοῦ ἀριστουργήματος, οὗτινος δὲν σοῦ ἦτο, βλέπεις, πεπρωμένον νὰ κάμῃς δι' ἐμοῦ τὴν γνωριμίαν.

Μὴ δὲ νομίσῃς, ὅτι ὁ μέγας τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φυσιολογικῆς πραγματικότητος μύστης εἶνε κἂν ἀληθὴς πανταχοῦ, καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἄλλην τιμήν, ἔχει κἂν l'honneur du déshonneur. Οὐδὲ τοῦτο. Ἀρκεῖ μόνον νὰ σοῦ σημειώσω, ὅτι κατὰ τὸν Zola τὴν ἑσπέραν τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφανίσεως τῆς Nana ὅλος ὁ *παρισινὸς κόσμος*, tout Paris ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, περιπατεῖ εἰς τὴν στοὰν τῶν Variétés, πρᾶγμα αὐτόχρημα ψευδές, διότι εἰς τὰ foyers τῶν γαλλικῶν θεάτρων δὲν φοιτῶσι συνήθως παρισινοί, ἀλλ' ἐπαρχιῶται μόνον καὶ ξένοι. Γάλλος κριτικός, ἀναφέρων ἐσχάτως τὸ πρᾶγμα, λέγει χωρὶς τινος δισταγμοῦ, ὅτι le fait d'arpenter un foyer de théâtre οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ provincialisme attristant, cachet d'une provenance étrangère. Ὀλίγον περαιτέρω ἡ *κόμησσα* Muffat ἐγείρεται τῆς θέσεως αὐτῆς, ἐν αὐτῇ τῇ αἰθούσῃ της, ἵνα ὑποδεχθῇ τοὺς ἐρχομένους εἰς ἐπίσκεψιν· πόσον ἀληθὲς εἶνε ὅτι ὁ Zola ἐγνώρισε μὲν ἴσως πῶς ὑποδέχονται αἱ Φρῦναι τοὺς πελάτας των. ἀλλ' ἀγνοεῖ πῶς φέρονται αἱ *κόμησσαι* πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὰς αἰθούσας αὐτῶν ! Μετὰ μικρὸν παρίστανται εὐωχηταὶ παρισινοὶ πίνοντες τὸν καμπανίτην των . . . εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου, πρᾶγμα ἐπιτρεπόμενον πλέον σήμερον μόνον εἰς τῆς Ὠδέρνης τοὺς κατοίκους. Καὶ ταῦτα ἀπὸ τῶν πρώτων μόνον σελίδων τοῦ βιβλίου. Τὰ μετὰ ταῦτα εἴν' ἔτι χείρονα καὶ τερατωδέστερα.

Τοιαύτη καὶ ἡ Nana, ἣν ἤθελες μὲν σὺ ν' ἀναγνώσῃς, σοῦ ἀπαγορεύω δ' ἐγώ, ὡς φίλος κηδόμενος οὐ μόνον τῶν ἠθῶν σου, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων τῆς καλλαισθησίας σου.

Σὺ ὅμως μειδιᾷς ἴσως ἀδιαφόρως, καὶ λέγεις καθ' ἑαυτόν : «τὴν ἀναγινώσκω ἑλληνιστί, ἀφοῦ δὲν μοῦ τὴν στέλλεις γαλλιστί. Γίνομαι συνδρομητὴς εἰς τὴν εὐσπλάγχνον ἐφημερίδα, ἥτις ἀνέλαβε νὰ συμπληρώσῃ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὴν ἀνατροφὴν τοῦ γένους, καὶ ἂν δὲν δύναμαι ν' ἀπολαύσω τὸ πρωτότυπον, ἀπολαύω κατ' ἀνάγκην τὴν μετάφρασιν». Τὸ γνωρίζω, φίλε μου, καὶ γνωρίζω ἀκόμη καὶ κάτι ἄλλο, τὸ ὁποῖον σὺ πιθανῶς, ὡς ἐπαρχιώτης, δὲν γνωρίζεις ἀκόμη. Γνωρίζω ὅτι εἰς ἄλλης ἐφημερίδος τὰς στήλας ἀνηγγέλθη ἡ μετάφρασις ἄλλου εὐώδους γαλλικοῦ μυθιστορήματος τῆς Courtisane vierge, καὶ εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης προεκηρύχθη πρό τινων ἡμερῶν ἡ προσεχὴς μετάφρασις τοῦ : *Λούκιος ἢ Ὄνος* τοῦ Λουκιανοῦ ! Εἴν' ἀληθὲς δυστυχῶς· καὶ ἡμεῖς οἱ νήπιοι ἔτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, παρακολουθοῦμεν ὅμως *πεζοὶ παρὰ Λύδιον ἅρμα* τὰς προόδους τῆς ἑσπερίας, καὶ γινόμεθα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀληθινὰ enfants terribles, καὶ ἐντρεπόμεθα νὰ φανῶμεν ὑστεροῦντες εἰς τὴν ὁδόν, ἣν τέμνει ἀπό τινος ἡ φυσιολογικὴ σχολή, ἐκριζοῦσα καὶ καταβάλλουσα δι' ἀμειλίκτου ἀξίνης πᾶν ὅ,τι αἰδήμων φυλάττει ἡ ἀνθρωπίνη καρδία ὡς πολύτιμον αὐτῆς κειμήλιον, πᾶν ὅ,τι περιθάλπει μετὰ στοργῆς ἡ φαντασία ὡς ἄσυλον ἀναψυχῆς ἐν ὥραις πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεως.

Table rase λοιπόν ! Ἂς παρατεθῶσι καὶ εἰς τοῦ Ἕλληνος τὴν τράπεζαν τὰ καρυκεύματα τοῦ Zola, ἀφοῦ καὶ μάγειροι ὑπάρχουσι πρόχειροι, καὶ δαιτυμόνες πληρώνοντες, καὶ censores ἐπινεύοντες, καὶ θεαταὶ εὐφημοῦντες.

Ποῖαι ὅμως θὰ ἦνε τῶν δείπνων αὐτῶν αἱ συνέπειαι ;

Εἶνε ἰατρικὸν τὸ ζήτημα, καὶ ἂς σκεφθῶσιν ἄλλοι περὶ τοῦ πράγματος. Κοινὸν ὅμως, νομίζω, θὰ ἦτο, νὰ σκεφθῶσι κἄπως ἐγκαίρως· διότι προτιμοτέρα εἶνε πάντοτε ἡ δίαιτα τῆς θεραπείας.

Δι' αὐτὸ καὶ εἰς σέ, ἀγαπητέ μου φίλε, τὴν δίαιταν συνιστῶ· ἡ θεραπεία δὲν εἶνε πάντοτε ἀσφαλής, καὶ εἶνε πάντοτε τοὐναντίον δυσάρεστος.

Ἀγγελος Βλαχος.

Τὸ κατωτέρω συγκινητικὸν διήγημα ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ ἀξιοσπουδάστου συγγράμματος τοῦ διασήμου Γάλλου ψυχιάτρου Lenret, τοῦ ἐπιγραφομένου «Fragments psychologiques sur la folie» Σ. τ. Δ.

Η ΑΤΥΧΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

Οὐδεὶς τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν ὑπέστη δυστυχήματα τόσον συνεχῆ ὅσον ἡ ἀτυχὴς Μαργαρίτα, καὶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ ταῦτα μετὰ περισσοτέρας ὑπομονῆς. Ἡ ἀτυχὴς φαίνεται ὅτι ἐδημιουργήθη διὰ νὰ ὑποφέρῃ. Ἡλικίαν ἔχει ἑπτὰ ἐξηκονταοκτὼ, καὶ πρὸ ἑξηκονταοκτὼ ἐτῶν ἀποθνήσκει οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τῆς ἀθλιότητος καὶ ὑπὸ τῆς πείνης πιεζομένη. Ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐξήσκει ἐπάγγελμα τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐμπνέει ἀηδίαν. Ὅτε ἦτο κόρη ἐφόρει ῥάκη δυσώδη, σπανίως ἐδίδετο αὐτῇ τροφὴ ἐπαρκής, δὲν εἶχε δὲ οὔτε φίλην, οὔτε σύντροφον. Νεωτάτη ἐγένετο σύζυγος ἐργάτου, ὅστις ὕβριζε, προσέβαλλε καὶ ἔδερεν αὐτήν, εἰς τρόπον ὥστε οὐ μόνον δὲν ἀπήλαυσε οὔτε μιᾶς ἡμέρας εὐδαιμονίαν, ἀλλ' οὔτε κἂν ἔλαβε μιᾶς μόνης ἡμέρας ἀνάπαυσιν. Ὅπως ὑποφέρῃ τόσην δυστυχίαν, τίς ἐστήριζεν αὐτήν ; Δύω χάριτες διὰ τὰς ὁ-

ποίας εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν ὅτι ἐδωρήσατο αὐτῇ ταύτας, τὴν χάριν τῆς εὐτεκνίας καὶ τὴν χάριν τῶν δακρύων. Ἔτεκε δεκαοκτὼ τέκνα. Πολλάκις δὲ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τοκετοῦ, ὁ σύζυγος ἀπεδίωκεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κοινῆς αὐτῶν τρώγλης. Ἀπήρχετο τότε ζητοῦσα κατάλυμα ἐντὸς σταύλου, τοῦ ὁποίου οἱ κύριοι δὲν ἐτόλμων συχνάκις νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν, διότι καὶ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο τὰς ἀπειλὰς τοῦ συζύγου τῆς Μαργαρίτας. Ἀποβαλλομένη δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σταύλου ἐζήτει ἀνάπαυσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς. Ἐκεῖ ἔκλαιε καὶ προσηύχετο, καὶ ὅτε τὴν ἐπιοῦσαν τινὲς ὧραι ὕπνου εἶχον διακόψει τὴν συνέχειαν τῶν ὀδυνῶν αὐτῆς, ηὐχαρίστει τὸν Θεὸν ὅστις ἀνεδείχθη τόσον ἐπιεικὴς πρὸς αὐτήν.

Ὅτε ἔφθασεν ἡ Μαργαρίτα εἰς τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, ὁ σύζυγός της ἀπέβαλεν αὐτὴν ἐντελῶς. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφιλοξένησεν αὐτὴν μία τῶν θυγατέρων της, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θυγάτηρ αὕτη ἐθεώρησε τὴν μητέρα αὐτῆς βάρος. Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ τῇ ἔλεγον ὅτι ἔτρωγε πολὺ, καὶ ἔπειτα ἐπορεύετο πολὺ συχνὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπομένως εἰργάζετο ὀλίγον. Μάτην ὑπέσχετο νὰ μετριάσῃ τὸν θρησκευτικὸν ζῆλόν της. Ὅτε διέβαινεν ἐνώπιον ἐκκλησίας, εἰσήρχετο ἐντὸς αὐτῆς, διότι τὸ αἴσθημα τὸ ὁποῖον εἶλκυεν αὐτὴν πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ τῶν δυστυχῶν ἦτο ἰσχυρότερον πάσης ἐναντίας ἀποφάσεως. Ἀνεχώρησε τέλος ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς θυγατρός της. Μία συγγενὴς τῇ ἔδωκε τὸ ὕφασμα στρωμνῆς, μία πωλήτρια τῆς ἀγορᾶς τῇ ἐδώρησε ὀλίγον ἄχυρον, καὶ οὕτω κατεσκεύασε κλίνην, τὴν ὁποίαν ἐκόμισεν ἐντὸς σκοτεινοῦ δωματίου, τὸ ὁποῖον ἐνοικίασεν ἀντὶ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε λεπτῶν καθ' ἑβδομάδα. Διὰ δανείου ἠγόρασε μίαν λίτραν πλακουντίου σακχαρωτοῦ, ἐδανείσθη δὲ καὶ μίαν τράπεζαν καὶ μίαν καθέκλαν. Μὲ τὰ ἐφόδια ταῦτα ἐγένετο πωλήτρια ἐπὶ τῆς γεφύρας ὄπισθεν τοῦ Νοσοκομείου Hôtel-Dieu (ἐν Παρισίοις). Ἀδύνατον ν' ἀκούσῃ τις ἄνευ συγκινήσεως τὴν Μαργαρίταν διηγουμένην τὰς περιπετείας τοῦ μικροῦ αὐτῆς ἐμπορίου. Διὰ νὰ κερδίσῃ τεσσαράκοντα λεπτὰ, ἔπρεπε νὰ πωλήσῃ μίαν λίτραν σακχαρωτοῦ πλακουντίου. Οὐδέποτε ἐκέρδισε τὴν ποσότητα ταύτην ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. Συνήθως ἐκέρδιζε τὴν ἡμέραν εἴκοσι λεπτὰ, ἐνίοτε τριάκοντα, ἀλλ' ἐνίοτε δέκα μόνον· συννέβη δὲ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ μὴ πωλήσῃ τίποτε. Τὰς ἡμέρας ἐκείνας, τὰς ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἐκέρδιζε τίποτε, δὲν ἔτρωγε, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ καλὴν τύχην ἐλάμβανε τὸν ἄρτον, τὸν ὁποῖον τὸ Γραφεῖον τοῦ ἐλέους μοιράζει ἅπαξ μόνον τοῦ μηνὸς πρὸς τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως. Ἐπανερχομένη εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῆς, ἀφοῦ προσηύχετο, κατεκλίνετο λέγουσα· — Ἡ ἡμέρα θ' ἀνατείλει μετ' ὀλίγον, καὶ αὔριον θὰ εἶμαι εὐτυχεστέρα. — Μίαν νύκτα τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ βεβαίως καὶ ἡ πεῖνα ἀφύπνισαν αὐτὴν, ἐνόμισεν ὅτι ἡ ἡμέρα ὑπέφωσκεν, ἠγέρθη ταχέως καὶ φέρουσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν τράπεζάν της, τὴν καθέκλαν της καὶ τὸν σακχαρωτὸν ἄρτον της, κατέλαβε τὴν συνήθη ἐπὶ τῆς γεφύρας θέσιν αὐτῆς. Ἀλλ' οἱ ἀγορασταί; Ἐκοιμῶντο. Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ τὴν πλάνην, ἥτις ἤγειρεν αὐτὴν τόσον ἐνωρίς. Θὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν της; Διστάζει, μένει, ἀκουμβᾷ ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς γεφύρας καὶ ἀποκοιμᾶται. Ἀλλ' ὅτε ἀφυπνίσθη, δὲν εἶχε πλέον τίποτε ἐνώπιόν της· κλέπται τῇ ἀφήρεσαν ὅ, τι εἶχε, καὶ δὲν εἶχε πλέον εἰμὴ μόνην τὴν στρωμνήν της.

Μὴ ἔχουσα πλέον τίποτε καὶ μὴ δυναμένη νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιόν της, ἔμεινεν ἄστεγος, καὶ ὡς τοιαύτη συνελήφθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐκρατήθη ἐν τῇ προσωρινῇ φυλακῇ τοῦ Saint-Denis. Ἐκεῖ παρεφρόνησεν. Εἶναι ἤδη εἰς τὸ φρενοκομεῖον Salpêtrière, καὶ δὲν θὰ ἐξέλθῃ πλέον, διότι τῇ ἀληθείᾳ εὐτυχῶς ἡ δυστυχὴς δὲν εἶναι πλέον θεραπεύσιμος.

Ἐν τῷ φρενοκομείῳ ὅλαι αἱ πράξεις τῆς Μαργαρίτας, καὶ αὐταὶ αἱ πλέον ἀσήμαντοι, εἶναι δι' αὐτὴν αἴτια βασάνων καὶ μεταμελείας· ἡ συνείδησίς της ἀνησυχεῖ διὰ πάν τι· ὅ, τι καὶ ἂν εἴπωσιν αὐτῇ, δὲν καθησυχάζει, ζητεῖ δὲ τὴν ἑρμηνείαν βαθυτάτης τινὸς ἐννοίας ἐν τοῖς περὶ αὐτὴν γινομένοις. Ἐὰν δὲ ὅτε ἀνησυχῇ, τῇ εἴπωσι νὰ ἡσυχάσῃ, μένει ἀκίνητος, φοβουμένη μὴ παρακούσῃ διὰ τοῦ παραμικροῦ κινήματος εἰς δοθεῖσαν αὐτῇ διαταγήν. Ἐὰν εἴπωσιν αὐτῇ νὰ μὴ φοβῆται τίποτε, τότε μᾶλλον ἀνησυχεῖ καὶ ζητεῖ ν' ἀνεύρῃ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ τίποτε διὰ τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει ν' ἀνησυχῇ. Ἐλησμόνησε νὰ εἴπῃ εἰς τὸν ἐξομολογητὴν αὐτῆς πλησθὲν ἕλην ἁμαρτημάτων, ἢ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἰατροῦ συμβουλὰς περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐνεδύετο ἀπὸ τῆς τετάρτης πρωϊνῆς ὥρας, διότι διὰ πολλοὺς ἐργάτας αὕτη εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐργασίας, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ νοσοκομείῳ δὲν εἰργάζετο, ἐγονυπετεῖ καὶ προσηύχετο. Ἀφ' ἑσπέρας ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῆς τὰ ἐνδύματα, ὅπως ἐκβιάσωσιν αὐτὴν νὰ μείνῃ κλινήρης μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν οἱ λοιποὶ ἀσθενεῖς ἐγείρονται. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐὰν δὲν παρεμποδίσωσιν αὐτὴν, σκεπάζεται διὰ τοῦ ἐφαπλώματος αὐτῆς, γονυπετεῖ ἐντὸς τῆς κλίνης καὶ προσεύχεται. «— Ἀλλὰ, τῇ ἔλεγον πολλάκις, τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων σου, καὶ ἔπειτα ψυχραίνεσαι, τρέχεις τὸν κίνδυνον ν' ἀσθενήσῃς. — Ὅ, τι πράττω, τὸ πράττω διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν Θεὸν, ἀπαντᾷ. Πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεὸν διὰ τὰς χάριτας τὰς ὁποίας ἀπονέμει ἡμῖν. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες πολὺ μᾶλλον ἐμοῦ πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ

ψύχους, καὶ ἐὰν εἶναι ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ νὰ ἀσθενήσω, ἂς ἀσθενήσω.

Ἐὰν ἀφίετο ἐλευθέρα, ἤθελε μένει ἄσιτος μέχρι τῆς τρίτης ὥρας μετὰ μεσημβρίαν. — Ἀλλὰ, λέγει, εἶναι φοβερὸς ὁ Κ. Mitivié (ἰατρὸς ἐν Salpêtrière), θέλει ὅλος ὁ κόσμος νὰ τρώγῃ, καὶ ἐὰν ἠρνούμην νὰ φάγω ὅ, τι μὲ προσφέρωσιν, ἤθελον μὲ βιάσει νὰ φάγω. Καλήτερα ἤμην εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἠδυνάμην νὰ μείνω νῆστις ὅσον ἤθελον, καὶ δὲν εἶχον κρέας παρὰ δὶς τῆς ἑβδομάδος».

Ἡ τροφὴ τοῦ νοσοκομείου Salpêtrière, τροφὴ πενιχρά, εἶναι λοιπὸν διὰ τὴν Μαργαρίταν πολυτέλεια καὶ ἀφορμὴ ἁμαρτήματος, τοῦ τῆς λαιμαργίας.

Βασανίζεται δὲ ἡ Μαργαρίτα καὶ ὑπὸ ἄλλων παραλόγων ἰδεῶν . . . . .

Πλὴν ὑπάρχει τι τὸ ὁποῖον ἀναπαύει αὐτὴν, τὰ δάκρυα. Ἡ Μαργαρίτα κλαίει σιγαλῶς, ὀλιγώτερον ἢ ἄλλοτε, μίαν ἢ δύο μόνον ὥρας καθ' ἑκάστην, ἀλλ' ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν κλαίῃ, τὰ δάκρυα παρηγοροῦσιν αὐτήν.

Καὶ μίαν ἄλλην ἔχει παρηγορίαν. Ὁ σύζυζός της, γέρων ἤδη καὶ σχεδὸν διωρθωμένος ἀπὸ τῶν ἐλαττωμάτων του, ὅταν ἔχῃ ὀλίγα λεπτὰ, ἔρχεται εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὰ προσφέρει εἰς τὴν Μαργαρίταν. Χρησιμεύουσι δὲ ταῦτα δι' ἀγορὰν ταμβάκου, ὅστις εἶναι αὐτῇ ἀναγκαιότερος τοῦ ἄρτου. Ὅτε ἀπαντήσετε ἀνὰ τὴν πόλιν ἄνθρωπον ρακενδύτην καὶ βρωμερὸν ὡς τὴν λάσπην, καταβεβλημένον ὑπὸ τοῦ γήρατος καὶ φέροντα ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ στίγματα παλαιῶν κακῶν ἕξεων, ἐὰν οὗτος σᾶς ζητήσῃ ἐλεημοσύνην, δώσατε αὐτῷ· δώσατε, διότι ἐν αἴσθημα συμπαθὲς ἐμφωλεύει ἴσως εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας του, ἴσως ἔχει γυναῖκα εἰς τὴν ὁποίαν θέλει νὰ φέρῃ ἔνδειξίν τινα μεταμελείας, ἴσως τὴν ἐλεημοσύνην τὴν ὁποίαν ζητεῖ, προωρισμένην ἔχει νὰ φέρῃ πρὸς τὴν ἀτυχῆ Μαργαρίταν.

***

Η ΑΓΙΑ ΛΟΥΚΙΑ

Τίς ἀγνοεῖ τὸ ποιητικὸν τοῦτο ὄνομα; Ἐὰν ἡ Νεάπολις ἦναι ποιητική, ἡ Ἁγία Λουκία (Santa Lucia) εἶναι ἡ ποίησις τῆς ποιήσεως. Ὑπάρχουσιν ὧραι, καθ' ἃς καὶ ἡ θορυβώδης Νεάπολις φαίνεται κεκμηκυῖα καὶ καθεύδουσα· ἀλλ' ὑπάρχει ὁδός τις τῆς πόλεως, ἥτις οὐδέποτε ἡσυχάζει, ὅπου ἡ σιωπὴ εἶναι ἄγνωστος, μεγάλη τις ἀρτηρία, ὅπου τὸ αἷμα σφύζει συνεχῶς καὶ εὐρώστως μέχρι πυρετικῆς ἐξάψεως. Ἡ ὁδὸς αὕτη φέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Λουκίας, καὶ ἀποτελεῖ εἶδός τι νήσου ἐπὶ τῆς χέρσου, ζῶσα ζωὴν ἰδίαν καὶ ἐξαιρετικήν. Πρὸς τὴν ξηρὰν βλέπει τις μίαν μόνον μακρὰν σειρὰν οἰκιῶν, ἐστηριγμένην ἐπὶ λόφου, ὅστις ὑπῆρξεν ἡφαίστειον, ὅπως οἱ πλεῖστοι λόφοι τῆς Παρθενόπης. Ἡ σειρὰ αὕτη εἶναι ἄτακτος, ἀνώμαλος, ἀναβαίνει, καταβαίνει. Ἄλλαι μὲν θύραι ἀνέρχονται εἰς ὕψος· ἄλλαι δὲ κρύπτονται εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς. Ποῦ μὲν ὁ τοῖχος ἔχει χρῶμα ἐρυθρὸν, ποῦ δὲ κίτρινον, ποῦ δὲ ὅλα τὰ χρώματα καὶ οὐδέν. Ἡ ὁδὸς αὕτη διατέμνεται καθέτως ὑπὸ πέντε κοιλωμάτων, ὧν ἡ ἀντίθετος ἄκρα δὲν ἔχει διέξοδον, λήγουσα εἰς τὸν λόφον, καὶ ἐκ τῆς παραλίας βλέπει τις εἰς τὸ ἀνήλιον ἐκεῖνο βάθος ἀμυδρὸν λύχνον καίοντα ἐνώπιον Παναγίας. Ἄλλοτε αἱ οἰκίαι συνεκοινώνουν ἄνωθεν δι' ἐναερίων γεφυρῶν· ἀλλ' ἀπό τινος ἐξέλιπεν ἡ πρωτότυπος αὕτη συγκοινωνία. Ἀλλ' ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων κρέμανται πάντοτε κακοπλυμένα ῥάκη πάντων τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων. Ἀλλὰ συγχρόνως διακρίνει τις καὶ ἄνθη καὶ *βασιλικούς*· ἐνίοτε δὲ ἐπὶ τῶν ἀσκεπῶν ὑπερώων, κατὰ τὰς θερινὰς ἑσπέρας, καὶ ὁμίλους χορεύοντας μὲ τὰς *καστανιέτας*.

Ἀλλὰ πρὸς τί ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν οἰκιῶν; Οἱ Λουκιανοὶ καὶ αἱ Λουκιαναὶ ἔχουσιν ἀπόλυτον περιφρόνησιν πρὸς τὴν οἰκίαν. Ὑπὸ τὴν στέγην πάσχουσι πνιγμόν. Προτιμῶσι τοὺς δρόμους, τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα, τὴν θάλασσαν. Αἱ γυναῖκες εὐδαιμονοῦσι ψηνόμεναι κατὰ γράμμα ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἔχουσι χρῶμα προσώπου μελάγχρουν ἐρυθρωπὸν, σχεδὸν πυρῶδες, ὀφθαλμοὺς λεοντώδεις, εὐγενὲς καὶ ὑπερήφανον τὸ βλέμμα, ἐπηρμένην τὴν ῥῖνα, τοὺς ῥώθωνας φρίσσοντας, τοὺς ὀδόντας σμικροὺς καὶ συνεσφιγμένους, καὶ στόμα πλατὺ καὶ ἀλαζονικόν, δι' οὗ ὁμιλοῦσι μεγαλοφώνως καὶ ὀργίλως. Ἐπὶ τῆς κόμης φέρουσιν μικρὸν ἀργυροῦν κτένιον, στολίζουσι δὲ τὰ ὦτα διὰ ψευδομαργαριτῶν τόσον ὀγκωδῶν, ὥστε διὰ νὰ μὴ σχισθῇ ὁ λοβὸς ἀναγκάζονται νὰ στηρίξωσι τὰ ἐνώτια διὰ κλωστῆς. Τὰ δάκτυλα εἶναι πλήρη χρυσῶν δακτυλιδίων καὶ τὰ ἀνοικτὰ ὑποδήματά των ἐστολισμένα δι' ἐρυθρῶν ἢ πρασίνων ταινιῶν, διότι ἐν γένει ἀγαπῶσιν ὅ, τι ἐπιδεικτικὸν καὶ ἀνθηρόν. Καὶ ταῦτα μὲν φαίνονται· ἀλλ' ὅ, τι δὲν φαίνεται εἶναι μικρὸν ἐγχειρίδιον ὑπὸ τὴν ζώνην, ὅπερ ὅμως σπανίως μεταχειρίζονται, διότι τὸ κύριον ἀμυντικὸν καὶ ἐπιθετικὸν ὅπλον των εἶναι τὸ χονδρὸν σανδάλιόν των. Οἱ ἄνδρες εἶναι ὑψηλοί, μελαχροινοί, ἰσχνοί, ἔχοντες τὰς κνήμας ξηρὰς καὶ νευρώδεις, τὰς χεῖρας μακρὰς καὶ εὐκινήτους. Ὁμιλοῦσιν ὀλίγον, καπνίζουσι τὴν μικρὰν ναυτικὴν πίππαν, καὶ στρέφουσι συχνάκις πρὸς τὴν θάλασσαν βλέμμα ἀπλανὲς καὶ ὑάλινον, ὅπου διακρίνει τις τὴν ἔλλειψιν παντὸς διανοήματος. Τὰ παιδία τρέχουσι καὶ φωνάζουσιν ἡμίγυμνα, κοιμῶνται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, στηρίζοντα χαριέντως τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος. Ἔχουσι τοὺς χαρακτῆρας λεπτοὺς, τὴν κόμην φρυγανώδη, τὰ μέλη ζωγραφικῶς στρογγύλα· τοιαύτη δ εἶναι ἡ ταχύτης τῶν κινήσεών των, ὥστε νομίζε

τις ὅτι δὲν εἶναι ἔμψυχα ὄντα, ἀλλὰ παιγνίδια. Κατὰ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ τὸ μικρεμπόριον κάμνει εὐθύμως τὴν ἐργασίαν του. Μία μήτηρ, κρατοῦσα εἰς τὴν ἀγκάλην της τὸ τέκνον της, μαγειρεύει ἐντὸς θαλασσίου ὄστρακος τοὺς πολύποδας, οὓς τόσον ὀρέγονται οἱ νεαπολιτανοί. Ἄλλη γυνὴ φυσσᾷ τὸ πῦρ, ὅπου ψήνονται ἐδέσματα, ἐνώπιον τῶν ὁποίων γλύφουσι τὰ δάκτυλα τὰ παιδία. Μεγαλοπρεπὴς νεᾶνις πωλεῖ ἐπὶ χωλῆς τραπέζης σπόρους πεπονίου, κουκία καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀρεκτικά. Πρὸς τὴν παραλίαν εἶναι τὰ περίφημα θρανία, ὅπου κεῖνται πρὸς πώλησιν *οἱ θαλάσσιοι καρποί*, κατὰ τὴν νεαπολιτανὴν ἔκφρασιν, παντοειδῆ ὄστρακα, ἐρυθρά, σαρκώδη, μαργαρώδη, κινοῦντα εἰσέτι τοὺς στρεβλοὺς πόδας των. Οἱ πωληταὶ κραυγάζουσι μεγαλοφώνως τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἐμπόρευμα, περιπατοῦσι, καπνίζουσι, γραφδοῦσι. Εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ περιφέρονται κρατούμενοι ἐκ τῆς χειρὸς αἱ νεάνιδες ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς, προσκρούουσαι πρὸς τοὺς διαβάτας καὶ ἀτενίζουσαι πρὸς αὐτοὺς ἀσκαρδαμυκτὶ μετὰ περιφρονήσεως.

Δύο πλατεῖαι κλίμακες ἄγουσιν εἰς τὴν κάτω ὁδὸν, ὅπου ὑπάρχει ξενοδοχεῖον μὲ πολλὰς τραπέζας, πολλὰ φῶτα, πολλὰ ἄνθη καὶ ἀμφίβολα ἀσημικά. Τὸ νὰ δειπνήσῃ τις εἰς τὴν Ἁγίαν Λουκίαν εἶναι καθῆκον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ πᾶς ξένος. Καὶ μέχρι τῆς πρωΐας ἂν μείνῃ τις, εἶναι ἀδιακόπως περιτριγυρισμένος ὑπὸ ἐπαιτῶν, μουσικῶν καὶ πωλητῶν, διότι εἰς τὴν Ἁγίαν Λουκίαν κοιμῶνται ὅλας τὰς ὥρας πλὴν μόνον τῆς νυκτός. Ἐκεῖ πλησίον εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ θειώδους ὕδατος. Παρὰ τὴν ἀκτὴν εἶναι παρατεταγμένη σειρὰ ἑδρῶν, ὅπου κάθηνται οἱ πίνοντες. Αἱ Λουκιαναὶ ἔχουσι τὸ προνόμιον τοῦ ἐμπορεύματος τούτου, ὅπερ προσφέρουσιν ἐντὸς πορωδῶν πηλίνων ἀγγείων, ἅτινα ἐν τῷ νέῳ τούτῳ κόσμῳ παρίστανται ὡς πομπηϊακὴ ἀνάμνησις. Ἡ προσφορὰ γίνεται ἀποτόμως, ἄνευ περιποιήσεων, σχεδὸν διὰ τῆς βίας. Ἐπειδὴ δὲ ἓξ ἢ ἑπτὰ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα, ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν σφοδροτάτη ζηλοτυπία. Προσπαθοῦσι νὰ ἁρπάσωσιν ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην τοὺς ἀγοραστάς. Συχνάκις ὑβρίζονται· ἐνίοτε δὲ ἀντηχεῖ καὶ κανὲν ῥάπισμα. Ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς, συμφιλιοῦνται, τακτοποιοῦσι τὰς κόμας των καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον μανδύλια, καὶ ἑτοιμάζονται νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν σκηνὴν μετὰ μίαν ὥραν.

Μὲ ὅλην ὅμως τὴν φαινομένην ταύτην ἀγριότητα, κατὰ βάθος εἶναι ἀγαθαὶ καὶ ἀφελεῖς φύσεις. Ὅταν βλέπωσι παιδία, τὰ θωπεύουσιν· ὅταν βλέπωσι νεονύμφους, τοῖς ἀπευθύνουσι μυρίας εὐχὰς ἐν τῇ εἰκονικῇ αὐτῶν διαλέκτῳ. Ἐσπέραν τινὰ ἐξυλοκόπησαν τὸ Δημαρχεῖον ἐν τῷ προσώπῳ ἑνὸς κλητῆρος, ὅστις ἀπεπειράθη νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν, καὶ τὴν ἐπαύριον ἔδωκαν δύο φράγκα εἰς τὴν μητέρα τοῦ παθόντος, ἥτις ἦλθε νὰ παραπονεθῇ. Κατὰ τὸ θέρος, ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς ἀκτῆς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἅμαξαι ξύλιναι, φέρουσαι τὸ πλῆθος εἰς τὰ ὑπαρὰ δωμάτια τῶν λουτρῶν. Τὴν νύκτα λύονται αἱ λέμβοι καὶ ἐγκαταλείπονται εἰς τὰ κύματα τοῦ κόλπου. Τότε δύναταί τις νὰ σπουδάσῃ ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ἐπόψεις τὴν φλογεράν μεσημβρινὴν ζωήν. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία ἔχουσιν ἐντὸς τῆς κεφαλῆς εὔθυμον ἀκτῖνα ἡλίου, ἥτις κρατεῖ αὐτὴν ἐν διηνεκεῖ ἑξάψει· ἔχουσιν εἰς τὰς φλέβας ποσότητά τινα ἀραβικοῦ αἵματος, ἥτις τοὺς καθιστᾷ νευρικοὺς καὶ εὐερεθίστους. Μεθύονται συνεχῶς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐθυμίας. Τὸ ὑγιὲς ἄρωμα τῆς θαλάσσης, τῶν φυκῶν, τῶν ὀστράκων· ἡ βαρεῖα ὀσμὴ τῆς θειώδους πηγῆς καὶ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ μαγειρευομένων φαγητῶν, ἀφθόνως ἠρτυμένων δι' εὐωδῶν χόρτων, αὐτὸς εἶναι ὁ οἶνος τῶν κατοίκων τῆς εὐδαίμονος συνοικίας, διότι οὐδέποτε πίνουσι. Ἀγαπῶσι πρωΐμως καὶ σφοδρῶς. Τὸν ἔρωτα ἀποκαλοῦσι *τὸ πάθος* καὶ εἶναι ζηλότυποι καὶ πιστοί. Νυμφεύονται μεταξύ των, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἐξέλθωσι τῆς συνοικίας, ὡς εὐγενεῖς ἀποστρεφόμενοι τὴν ἐπιμιξίαν. Ἀγαπῶσιν ἀκόμη τὴν θάλασσαν, τὴν λέμβον, τὸν δρόμον καὶ τὸ βουνόν. Σέβονται πρῶτον τὴν Ἁγίαν Λουκίαν, ἔπειτα τὴν Παναγίαν καὶ τελευταῖον τὸν Θεόν. Προσεύχονται μεγαλοφώνως καὶ γονυπετεῖς μετὰ χειρονομιῶν ζωηροτάτων. Κοιμῶνται ὑπὸ τὸν ἥλιον, τρώγουσιν ὀλίγον, τραγῳδοῦσι πολὺ, φωνάζουσι πάντοτε, ἀγνοοῦσι τὴν ἀνάγνωσιν, δὲν στέργουσι νὰ ὑπηρετῶσι, δὲν λέγουσι πρὸς τοὺς διαβάτας *ἐξοχώτατε*, γηράσκουσι ταχέως, ἀποθνήσκουσιν ἀργά. Εἶναι, ἑνὶ λόγῳ, ἀμαθεῖς, ὑπερήφανοι, γενναῖοι, δεισιδαίμονες... καὶ εὐτυχεῖς. Εἰκοσάκις τῆς ὥρας ὁ πολιτισμὸς διέρχεται τὴν ὁδὸν των ὑπὸ σχῆμα ἱπποσιδηροδρόμου. Διέρχεται, ἀλλὰ δὲν μένει.[1]

1. Ἠπείρα.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ οἰκοδέσποινα κύπτουσα ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν κῆπον βλέποντος παραθύρου ἀναπνέει τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, ἅτινα κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ποτίζει ὁ κηπουρός.

Αἴρνης συνοφρυοῦται, διότι ὁ οὐρανὸς αἰφνιδίως θολοῦται καὶ ὁ ὁρίζων σκοτίζεται.

— Πάλιν βροχή! ἀναφωνεῖ. Μαρία!

— Τί ἀγαπᾶτε, κυρία;

— Πήγαινε νὰ ἴδῃς ἂν κατέβη τὸ βαρόμετρον.

Ἐξέρχεται ἡ θεραπαινὶς καὶ παρευθὺς ἐπανελθοῦσα λέγει μετὰ θάρρους·

— Ὄχι, κυρία, δὲν εἶνε καταβασμένον, κρέμεται 'ς τὸ καρφί.

* * *

Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ.

Κύριός τις. Ἄκουσ' ἐδῶ.

Θεράπων. Προστάξατε.

— Χάρτινον ἀστακόν μοῦ ἔφερες νὰ φάγω;

— Ἄ! Κατὰ λάθος θὰ εἶνε ἀπ' ἐκείνους ποὺ βάζομεν 'ς τὸ παράθυρο νὰ φαίνεται γιὰ δεῖγμα πῶς ἔχομεν καὶ ἀσκούς. Ἂν ἀγαπᾶτε, ἀμέσως νὰ σᾶς τὸν ἀλλάξωμεν.

Πῶς σᾶς φαίνεται τὸ *ἂν ἀγαπᾶτε* τοῦτο;

Γνῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

322.

Μόνοι οἱ ἄξιοι καταφρονήσεως φοβοῦνται τὴν ἐκ τῶν ἄλλων καταφρόνησιν.

323.

Οὐχ ἧττον τῶν τοῦ ἀνθρώπου κτημάτων ἡ σοφία αὐτοῦ ἔρμαιον εἶνε τῆς τύχης.

324.

Ἡ ζηλοτυπία φιλαυτίας μᾶλλον ἢ ἔρωτος μετέχει.

325.

Πολλάκις τὸν ἐν λύπαις παρηγορεῖ ὁ κάματος, ὅταν ὁ μὴ ἀρκούντως ἰσχυρὸς αὐτοῦ νοῦς ἀδυνατῇ νὰ παρηγορήσῃ αὐτόν.

326.

Τὸν ἄνθρωπον ἀτιμάζει πλειότερον ἡ πρᾶξις ἡ καταγέλαστος ἢ ἡ πρᾶξις ἡ ἄτιμος.

327.

Ὁμολογοῦμεν τὰ μικρὰ ἡμῶν ἐλαττώματα, διὰ νὰ βεβαιώσωμεν τὸν κόσμον ὅτι στερούμεθα μεγάλων.

328.

Ἀδιαλλακτότερος τοῦ μίσους εἶναι ὁ φθόνος.

329.

Ἐνίοτε νομίζει τις ὅτι βδελύσσεται τὴν κολακείαν, κυρίως ὅμως τοὺς τρόπους τῶν κολάκων ἀποστρέφεται.

330.

Ὁ ἀγαπῶν συγχωρεῖ τοῦ ἀγαπωμένου τὰ σφάλματα.

331.

Πρὸς τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ δυσκολώτερον μένει τις πιστός, εὐδοκιμῶν παρ' αὐτῇ, ἢ κακὰ ὑπ' αὐτῆς πάσχων.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Ὡς ὁ ἥλιος, ὁ ἀναλύων τὸν κηρὸν καὶ σκληρύνων τὸν βόρβορον, ὁ χρυσὸς ἀναπτύσσει τὰς μεγάλας ψυχὰς καὶ σκληρύνει τὰς πονηρὰς καρδίας (Rivarol).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ᾳ Ἐν τινι τῶν ἐμπορικῶν οἴκων τῆς Νέας Ὑόρκης ὑπῆρχεν ὑπάλληλος νέος τὴν ἡλικίαν προαχθεὶς εἰς ἐπίζηλον θέσιν διὰ μόνης τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς φιλοπονίας του, ὥστε μετὰ τριετίαν ἐγένετο διευθυντὴς τοῦ καταστήματος.

Ἡμέραν τινὰ μάτην ἀνέμειναν αὐτὸν οἱ προϊστάμενοί του· τὸ πρότυπον τῶν ὑπαλλήλων εἶχεν ἀφανισθῆ ὡς σκιά, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίας χιλιάδας δολλαρίων, τουτέστιν ἓν περίπου ἑκατομμύριον δραχμῶν.

Τί δὲ νομίζετε ὅτι ἐποίησαν οἱ προϊστάμενοί του; Βεβαίως φαντάζεσθε ὅτι ἐχάλασαν τὸν κόσμον, γνωστοποιήσαντες τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ ὑποσχόμενοι ἀμοιβὴν ἀνάλογον;

Οὐδὲν τούτων.

Ἀλλὰ τί;

Ἐφρόντισαν πρώτιστα πάντων νὰ ἀνακαλύψωσι τὸν τόπον τῆς διαμονῆς τοῦ κλέπτου, πρὸς ὃν ἀπέστειλαν τοιαύτην τινὰ ἐπιστολήν.

«Φίλτατε,

»Ὡς ἄνθρωπος νουνεχὴς θὰ ἐφρόντισας βεβαίως νὰ ἐξασφαλίσῃς τὰ χρήματά σου· διὰ τοῦτο καὶ ἐνομίσαμεν περιττὸν νὰ ὑποβαλλώμεθα εἰς ματαίας δαπάνας κυνηγοῦντές σε. Πλὴν δὲ τούτου θὰ ἐβλάπτετο ἡ ἐμπορικὴ ἡμῶν ὑπόληψις, ἐὰν ἐπεσπεύδομεν τὴν σύλληψίν σου, ἀφίνομεν πλέον ὅτι μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν σου θὰ ἔχῃς καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ μᾶς ζημιώσῃς διαγωνιζόμενος πρὸς ἡμᾶς. Τέλος δὲ ἵνα ὁμολογήσωμεν τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀπόλυτον τῶν γνώσεών σου καὶ τῆς περὶ τὸ ἐμπόριον πείρας σου.

»Ταῦτα λοιπὸν ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν σοὶ προτείνομεν τὰ ἑξῆς

»α' Νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὸ κατάστημά μας οὐχὶ πλέον ὡς ὑπάλληλος, ἀλλὰ ὡς συνέταιρος.

»β' Αἱ διακόσαι χιλιάδες δολλαρίων τὰς ὁποίας ἔλαβες ὡς δάνειον, θὰ καταχωρισθῶσιν εἰς τὰ βιβλία μας ὡς δωρεά, ἥτις βεβαίως σοὶ πρέπει.

»γ' Ὁ μισθός σου θὰ αὐξηθῇ.

»Ἐὰν συμφωνῇς εἰς τὰς προτάσεις μας ταύτας, ὑπόγραψον τὸ ἔγκλειστον συμφωνητικὸν καὶ μὴ βραδύνῃς νὰ ἔλθῃς. Ἔχεις δὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς ἡμῶν ὅτι οὐδεὶς θὰ σ' ἐνοχλήσῃ τὸ παραμικρόν».

Ὁ ὑπάλληλος συνέταιρος σπεύσας ἦλθε, καὶ οἱ συνέταιροί του ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἀνοικτὰς ἀγκάλας. Εἶνε δὲ τὴν σήμερον διευθυντὴς ἐμπορικοῦ τινος οἴκου τῶν πρωτίστων καὶ ἀξιολογωτάτων τῆς ὑφηλίου.

Ἀμερικανικὸς ὄντως τρόπος διεξαγωγῆς ὑποθέσεως, ἧς ἡ λύσις θὰ προεκάλει δαπάνας πλείστας ὅσας καὶ χρόνου καὶ χρημάτων, οὐχ ἧττονος δὲ ψυχικῆς ταραχῆς αἰτία θὰ ἐγίνετο. Ἀλλ' ὁ Ἀμερικανός, βλέπετε, τιμωρεῖ καὶ διορθόνει τὸν ἄπιστον ὑπάλληλον, χωρὶς καὶ νὰ παύσῃ ὠφελούμενος ἐκ τῆς πείρας καὶ τῶν γνώσεών του.

ᾳ Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, βλέποντες τὸν μύρμηκα μετὰ πολλῆς σπουδῆς πᾶν εἶδος τροφῆς συλλέγοντα, νομίζουσιν ὅτι τὸ ζωύφιον αὐτὸ ἀποταμιεύεται ἐν ὥρᾳ θέρους τὰ πρὸς τροφὴν ἐπιτήδεια, τὸ ἄφορον καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος προβλέπον. Ἀπατῶνται ὅμως, διότι ὁ μύρμηξ οὔτε ἀποταμιεύεταί τι, οὔτε καταναλίσκει τι ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, ναρκούμενος ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐντόμων κατὰ τὴν χειμερινὴν τοῦ ἡλίου πορείαν.

ω Ἐπὶ τῆς καλλονῆς τῶν γυναικῶν καὶ πάλαι καὶ ἄρτι ἐγράφη ὁλόκληρος φιλολογία, ἀλλ'ὡς φαίνεται ἡ ὑπόθεσις δὲν ἐξηντλήθη. Ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι σπουδαίας τινὸς ἐφημερίδος εὑρίσκονται αἱ ἑξῆς παρατηρήσεις. «Οὐδεμία γυνὴ ὑπάρχει οὔτε ἀπολύτως ὡραία, οὔτε ἀπολύτως δυσειδής. Ἡ γυναικεία καλλονὴ ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας ἑκάστου παρατηρητοῦ φιλοκαλίας. Τὴν χρυσόχρουν κόμην λ. χ. οἱ μὲν ὑπολαμβάνουσιν ἀκρότητα γυναικείου κόσμου, οἱ δὲ ὑποκείμενον ἐδελυγμίας. Τὸ αὐτὸ ρητέον περὶ κόμης ξανθῆς ἢ μελαίνης. Ἀκριβεῖς αἰσθητικοί ἤτοι καλλιλογικοὶ κανόνες δὲν ὑπάρχουσιν· ἰσχύει δὲ ἐνταῦθα, εἴπερ ἄλλοθί που, τὸ τοῦ Ἕλληνος φιλοσόφου «πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος». Ἁμαρτάνει λοιπὸν ὁ λέγων «ἡ δε ἡ γυνὴ εἶναι ὡραία», ὀφείλει δὲ μᾶλλον νὰ λέγῃ «φαίνεταί μοι ὡραία ἢ ἀρέσκει μοι». Τὸν κανόνα τοῦτον ἀπόδοκιμάζουσι φυσικῷ τῷ λόγῳ αὐταὶ αἱ γυναῖκες, αἱ πολλάκις ἐπιχειρήσασαι νὰ συντάξωσι πραγματείας περὶ τῆς ἑαυτῶν καλλονῆς. Ἡ εὐφυεστάτη Μαργαρίτα Ἀγγουλεμίου π. χ. ἔγραφεν· «Εἰς τὴν γυναικείαν καλλονὴν ἀπαιτοῦνται τρία λευκά, ἐπιδερμίς, ὀδόντες, χεῖρες· τρία μέλανα, ὀφθαλμοί, βλέφαρα, ὀφρῦς· τρία ἐρυθρά, χείλη, παρειαί, ὄνυχες· τρία μακρά, σῶμα, κόμη, χεῖρες· τρία βραχέα, ὀδόντες, ὦτα, πόδες· τρία λεπτά, δάκτυλοι χείλη, τρίχες· τρία εὐρέα, στήθη, μέτωπον, μεσόφρυον. Ἐκ τῶν ἑνὸς καὶ εἴκοσι τούτων στοιχείων δυνατὸν ν' ἀπαρτισθῇ βεβαίως γυνὴ καλή, ἀρέσκουσα τῷ δεῖνι ἢ δεῖνι, ἀλλ' οὐχὶ καλοῦ πρότυπον τοῖς πᾶσιν ἀσπάσιον.

ω Ἡ γενναιοδωρία τῶν Βορειαμερικανῶν, ὑποκειμένου ἰδίως λόγου περὶ ἱδρύσεως ἐκπαιδευτηρίων, εἶναι ἀπαράμιλλος, οὐδεὶς δὲ ὁ ἀγνοῶν ὁπόσα μυθώδη χρήματα ποσὰ ζῶν ἐχορήγησε καὶ ἀποθανὼν κατέλιπεν ὁ μεγαλόδοξος Πηβόδυ ὑπὲρ τῶν ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις πανεπιστημίων καὶ βιβλιοθηκῶν. Ἐφάμιλλος τῷ Πηβόδυ ἀνεδείχθη ὁ μυριόπλουτος τραπεζίτης Βάνδερβιλτ, ὁ ἱδρυσάμενος καὶ προικίσας τὸ ἐν Νασβίλ πανεπιστήμιον. Τοῦ Βάνδερβιλτ ὁ υἱός, ἀντιφιλοτιμούμενος πρὸς τὴν πατρῴαν ἐλευθεριότητα, ἐδωρήσατο ἐσχάτως εἰς τὸ αὐτὸ πανεπιστήμιον πεντήκοντα μυριάδας φράγκων. Ὁ Βάνδερβιλτ εἶναι ὁ Κροῖσος τῆς Ἀμερικῆς· ἔχει 27,706 ὑπαλλήλους, ὧν ὁ ἐτήσιος μισθὸς ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς 70,600,000 φράγκων.

ω Ὁ Μαυρίκιος Βοὺς, ὁ πρώην ἰδιαίτερος γραμματεὺς καὶ βιογράφος τοῦ Βίσμαρκ, δημοσιεύει καὶ αὐθις χαρακτηριστικώτατα ἀποφθέγματα τοῦ δαιμονίου ἀνδρός. Κατ' αὐτὸν, ὁ ἀρχικαγκελάριος ἔχει πολλάκις στιγμὰς μελαγχολίας, καθ' ἃς δείκνυται λίαν δυσηρεστημένος ἐκ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ πράξεων. Οὕτως ἅπαξ ἐν ὁμηγύρει φίλων ὡμολόγησεν ὅτι ἐκ τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου ὀλιγίστας ἐπορίσθη χαρὰς καὶ οὐδένα κατέστησεν ἀληθῶς εὐτυχῆ, οὔτε ἑαυτόν, οὔτε τὴν οἰκογένειάν του, οὔτε ἄλλους. Οἱ περιεστῶτες διεμαρτυρήθησαν. Ὁ πρίγκηψ ὅμως ἐξηκολούθησε λέγων· «Ἀπ' ἐναντίας, πολλοὺς κατέστησα δυστυχεῖς. Ἄνευ ἐμοῦ δὲν θὰ διεξήγοντο τρεῖς μεγάλοι πόλεμοι, δὲν θὰ ἐφονεύοντο 80,000 ἄνδρες καὶ δὲν θὰ ἐπένθουν μυριάδες γονέων, χηρῶν καὶ ὀρφανῶν. Καὶ περὶ τούτων μὲν θὰ λογαριασθῶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἀληθῆ χαρὰν σπανίως ἠσθάνθην· λύπας δὲ μόνον καὶ φροντίδας ἐποτίσθην».

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Πολλοὶ εἰσὶν οἱ πάσχοντες ἀνορεξίαν, πρὸ πάντων δὲ ἐκ τῶν κατοικούντων τὰς πόλεις. Ἵνα δὲ διεγείρωσι τὴν ὄρεξιν, προστρέχουσι συνήθως εἰς πνευματώδη ποτὰ, τὰ λεγόμενα ὀρεκτικὰ, ὧν χρῆσιν ποιοῦνταί τινες ἐκ συνηθείας, καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἀνάγκη. Τὰ ποτὰ ταῦτα εἶνε λίαν βλαβερὰ, ὡς ἐρεθίζοντα τὸν κενὸν στόμαχον διὰ τῆς εἰς αὐτὸν εἰσαγωγῆς οἰνοπνεύματος μᾶλλον ἢ ἧττον πυκνοῦ. Τινὰ δὲ τῶν ὀρεκτικῶν τούτων, ἰδίᾳ τὸ ἀψίνθιον (absinthe), προξενοῦσι σοβαρωτάτας νευρικὰς παλλήσεις.

Πρὸς χρῆσιν τῶν γυναικῶν παρασκευάζονται ὀρεκτικὰ εἰς βάμματα ἢ εἰς οἴνους, ἅτινα κινοῦσι μὲν τὴν ὄρεξιν ὡς ἀνέχοντα οὐσίας πικρὰς, π.χ. κίναν ἢ γεντιανὴν, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως συνεπάγονται καὶ πολλὰ ἄτοπα, οἷον πικρότητα τοῦ στόματος, ἐρυγὰς (ρεψίματα) ὀχληροτάτας, ἐξάψεις τοῦ προσώπου τοσοῦτον δυσαρέστους εἰς τὰς κυρίας καὶ ἄλλας τοῦ σώματος διαταράξεις ἐν τέλει τοῦ γεύματος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει προτιμότερον εἶνε νὰ λαμβάνῃ τις τὰς πικρὰς οὐσίας εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν κατάστασιν.

Ἐξ ὅλων τῶν πικρῶν οὐσιῶν ἡ δραστικωτάτη ἅμα δὲ καὶ ἀβλαβὴς εἶνε ἡ πικρὰ κουασία (quassia amara). Ῥινήματα τοῦ ξύλου αὐτῆς ὀλίγα ἐμβάλλονται ἀφ' ἑσπέρας εἰς ποτήριον περιέχον 30-50 δραμμ. κοινοῦ ὕδατος, ὅπερ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν πίνεται πρὸ τοῦ γεύματος. Κατασκευάζονται δὲ καὶ ποτήρια ἐκ ξύλου κουασσίας, εἰς ἃ ἀφ' ἑσπέρας ἐγχεόμενον ὕδωρ γίνεται ἱκανῶς πικρὸν εἰς χρῆσιν διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἡ πικρὰ κουασσία ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ κινῇ τὴν ὄρεξιν χωρὶς νὰ διαταράττῃ τὴν κοιλίαν.

Προκειμένου ὅμως περὶ χρήσεως ὀρεκτικῶν μετὰ τῆς ἀνωτέρω συμβουλῆς ἂς μὴ λησμονῇ τις καὶ τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον·

Ἠρώτησέ τις τὸν Ῥικὸρδ ὁποίαν γνώμην ἔχει περὶ τῆς ῥακῆς.

— Κακίστην, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιφανὴς ἰατρός.

— Καὶ ὅμως ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν.

— Πιθανόν· νομίζω ὅμως ὅτι τίποτε δὲν πρέπει τις νὰ ἀνοίγῃ .... μὲ ἀντικλείδια.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΚΕΡΙΝΝΙΣ, ΟΔΟΣ ΜΑΤΤΙΑΣΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15